

Högskolan i Halmstad
Sektionen för Humaniora
Religionsvetenskap 61-90
Mattias Ericsson

Tro och Vetenskap

Intelligent Design på Newsmill
2010-2012

Mattias Ericsson ht - 2012

Handledare: Jürgen Offermanns
Examinator: Rickard Lagervall

Abstract

Syftet med denna uppsats är att analysera debatten som tog plats på hemsida Newsmill åren 2010 och 2012 om intelligent design. Fokuset i själva textanalysen är en argumentationsanalys som tillsammans med kritisk diskursanalys skall utröna och förstå den maktförskjutning som går att finna inom diskursen. Den kritiska diskursanalysen är byggd på Norman Fairclough. Analysen är ordnad kronologiskt och innefattar tjugotre artiklar allt som allt.

Fokus i själva analysen ligger i att utröna och förstå hur debattörerna ställer sig till religion och vetenskap i deras argumentation kring intelligent design. Här går att finna hur religion ofta förs in som begrepp i relation till personers emotionella agerande och överlag blir religion en belastning för debattörerna. Vetenskap i kontrast har en övergripande positiv ställning i debatten och meningsskiljaktigheten går att finna i var religion skall placeras i relation till just vetenskapen i dess moderna form.

Nyckelord: Tro, vetenskap, intelligent design, kreationism, Newsmill, diskursanalys.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.2 Bakgrund - Från kreationism i USA till intelligent design i världen	1
1.3 Intelligent design i Sverige	3
1.4 Syfte	4
1.5 Problemformulering	4
1.6 Tidigare forskning	4
1.7 Urval av material	5
1.8 Avgränsning	6
1.9 Metod	6
2. Centrala begrepp	8
2.1 Vad är diskurs?	8
2.2 Vad är diskursanalys?	9
3. Teori	11
3.1 Argumentationsanalys	11
3.2 Kritisk Diskursanalys - De fem gemensamma dragen	11
3.3 Norman Faircloughs tredimensionella modell	12
3.4 Kritik av kritisk diskursanalys	13
3.5 Vad är forskarens roll?	14
4. Tro och Vetenskap på Newsmill	16
4.1 2010	16
4.2 Sammanfattning av 2010	22
4.3 2012	22
4.4 Sammanfattning av 2012	39
5. Resultat	40
6. Personliga reflektioner	44

1 Inledning

Efter att ha sett en dokumentär med titeln *No Intelligence Allowed*¹ (2008) fick jag direkt upp intresset för diskussionen om intelligent design, men framför allt undrade jag om det fördes någon utbredd debatt kring ämnet i Sverige.

I länder som USA finns en stark rörelse för alternativa idéer som ofta står i stark kontrast mot det vetenskapliga samfundet och evolutionsteorin.

Filmen fick mig att höja ett ögonbryn nästan direkt, i inledningssekvenserna. Det första man ser är ett gäng barn som sparkar boll, ett gammalt svartvitt filmklipp. Sedan visas ryska generaler och blandade klipp från uppbyggnaden av vad som skulle bli Berlinmuren. Vad hade allt detta med intelligent design att göra? Filmen var ett inlägg i debatten som uppstår där religion och vetenskap kolliderar, med argumentet att vetenskap som evolutionsteorin möjliggjorde ideologier som nazism och stalinism.

I slutändan, efter att jag personligen avfärdat argumenten från filmen, så tjänade den sitt syfte och väckte intresset att förstå hur debatter fungerar, att förstå hur olika diskurser runt omkring oss både formar oss och hur vi formar diskurserna och i längden formar samhället. Här kommer diskursanalysen in.

1.2 Bakgrund - Från kreationism i USA till intelligent design i världen.

Historien bakom den pågående konflikten mellan tro och vetenskap (med fokus på intelligent design) går att spåra så långt tillbaka som till 1859, då Charles Darwin publicerade sin bok *Origin of Species*. Det bör påpekas att någon vidare konflikt med en klar linje dragen mellan vetenskapen och vetenskapsmän kontra religion och präster inte upprättades, utan acceptansen för evolutionsteorin, i motsättning mot kreationism, gick att finna även hos evangeliska kristna grupper. Främst under 1920-talet och 60-talet pågick kampanjer från religiöst håll för att motarbeta evolutionsteorin.² Med kreationism åsyftas den religiösa tanke att världen skapades av en gudomlig figur. I relation till detta arbete innebär kreationism uppfattningen att sanningen om världens ursprung går att finna i första moseboken.

Konflikten så som den utformade sig i USA tog plats i två olika dimensioner, den psykologiska och den sociala. Psykologiskt blev det ett arbete med att hantera information både från vetenskapen och från heliga skrifter (i det här fallet Bibeln) som var till synes motstridiga. Den sociala konflikten

1 <http://www.imdb.com/title/tt1091617/>

2 Numbers, 2006, s. 6.

som uppstod i USA mellan evolutionister och kreationister, i bland annat domstolar och skolor, utformade sig som så att man kunde finna vetenskapsmän och präster på båda sidor.³

Intelligent Design, en form av anti-evolutionism född ur kreationismen, kan sägas träda in i konflikten på allvar omkring 1990-talet. Det som denna nya idé (de intellektuella rötterna går tillbaka århundraden) förde fram var att den inte var grundad i religion utan att den sade sig finna vetenskapliga bevis för att evolutionen, i darwinistisk tradition, var fel.⁴

En central figur som bidrog till att lägga den intellektuella grunden för rörelsen som kämpade för intelligent design under 1990-talet var Michael Denton, engelsk läkare och genetiker, som 1986 publicerade boken *Evolution: Theory in Crisis*. Denna nya form av kreationism får mothugg av Richard Dawkins, som Numbers menar i sin bok, bidrog till att sporra igång förespråkarna för intelligent design, både med sin bok *The Blind Watchmaker* (1986) samt sin retorik, när han beskriver sina meningsmotståndare som idioter, ignoranta och galna.⁵

Det är just under 1990-talet som rörelsen förstärks och lyfts, av bland annat Phillip E. Johnson (advokat och professor vid Berkley) som publicerar en bok vid namn *Darwin on Trial*, där kritiken mot evolutionsteorin är ett angrepp och en analys av Dawkins tidigare verk, *The blind Watchmaker*. Argumentet är att naturalismen (idén att världen är enhetlig och kan även studeras från ett enhetligt perspektiv, uteslutande metafysik) begränsar människans förmåga att finna förklaringar och utesluter den teistiska förklaringsmodellen.⁶

Inom rörelsen för intelligent design utarbetas också en specifik taktik där Johnson var central, den så kallade wedge-taktiken som ämnade till att bryta upp den vetenskapliga naturalismens monopol. Detta genom att åsidosätta det bibliska och kreationistiska och istället finna gud i naturen för att bekämpa den rådande dominansen av vad Numbers i sin bok kallar naturalistisk metodologi.⁷

Det bör påpekas att idén om intelligent design som förklaring för livets ursprung och utveckling har kritiserats inte bara av icke-religiösa utan även religiösa individer. Icke religiösa kritiserade intelligent design för att inte vara vetenskaplig, religiösa kritiserade bland annat intelligent design för att förbise bibelns påståenden om livet och jordens historia. Numbers nämner i sin bok ett exempel, att en "/.../ young-earth scientist on the staff of the Institute for Creation Research faulted ID for its 'lack of reliance on the literal statements of Scripture' and its tolerations of geological

3 Numbers, 2006, s.12.

4 Numbers, 2006, s. 373.

5 Numbers, 2006, s. 374.

6 Numbers, 2006, s. 376.

7 Numbers, 2006, s. 376-377.

ages."⁸

1.3 Intelligent design i Sverige

Även om kreationismen och idén om intelligent design historiskt funnit sitt hem i USA har den spridits ut över världen. Detta i konflikt med antagandet av paleontologen och anti-kreationisten Stephen Jay Gould, som menade att idén var allt för amerikansk för att kunna spridas. Spridning har nått inte bara geografiskt andra kontinenter och länder utan har även nått andra religioner, som t.ex. hinduism, islam och judendom.⁹

2003 varnar en evolutionistisk biolog i Tyskland för att anti-evolutionistiska idéer sprids på kontinenten och vid denna tid var övertygade kreationister som flest i Schweiz (21,8%), Österrike (20,4%) och Tyskland (18,1%).¹⁰

I Ronald L. Numbers bok, *Creationists – From Scientific Creationism to Intelligent Design*, då kreationismens spridningen över världen behandlas, nämns Skandinavien och Sverige bara i förbifarten och inga debatter eller möjliga konflikter tas upp som exempel. Ett försök av en dansk politiker att föra in kreationism i klassrummet nämns dock, något som ledde till att upplysa danska befolkningen om att det fanns en kreationistisk rörelse i hemlandet.¹¹

Förespråkare för intelligent design går dock att finna i Sverige. Till exempel finns Credoakademien, som på sin hemsida (<http://www.credoakademien.nu>) presenterar sig som en organisation för att stärka kristnas självförtroende i frågor som t.ex. Guds existens. De presenterar även sina mål för organisationen vilka är fyra totalt. Utbildning, Förlagsverksamhet, Föreläsningar och Opinionsbildning. På deras hemsida går att finna artiklar om ämnet intelligent design och två stycken är även skrivna av William Dembski (f. 1960), framstående amerikansk debattör inom ämnet.

Claphaminstitutet är en ytterligare kristen organisation som debatterar ämnet och ställer sig kritiskt gentemot evolutionsteorin. Artiklar som senare analyseras i denna uppsats är t.ex. skrivna av tre representanter från detta institut. Claphaminstitutet presenteras på sin hemsida (<http://www.clapham.se/>) som ett forskningsinstitut med fokus på forskning om och i kristen tro. En annan organisation som ämnar till att föra fram och stärka den kristna tron inom vetenskapen är Föreningen Genesis som går att finna på www.genesis.nu. De uttrycker på sin hemsida åsikten att vetenskap är ett utmärkt verktyg för att studera naturen men att detta verktyg är inkapabelt att förstå

8 Numbers, 2006, s. 377.

9 Numbers, 2006, s. 399.

10 Numbers, 2006, s. 408-409.

11 Numbers, 2006, s. 410-411.

uppkomsten av naturen.

1.4 Syfte

Denna uppsats ämnar att analysera den debatt som fortgår på internet om intelligent design och rollerna som vetenskapen och religionen spelar, avgränsat till den svenska debattsidan Newsmill. Syftet med denna uppsats går att likna med det som Ronald L. Numbers uttrycker i sin bok, *The Creationists – From Scientific Creationism to Intelligent Design*: ”I am much more interested in how persons and parties *used* ”science” and ”pseudoscience” to further their ends than in judging whether they employed these labels appropriately/...”¹²

Det är inte min roll i diskursanalys att avgöra sanningen bakom intelligent design, utan syftet för denna uppsats är att förstå hur debatten förs och på vilket vis idén om intelligent design bekämpas eller stöds under debattens gång. Det är för naturvetenskapen att avgöra styrkan i intelligent design eller evolutionsteorin.

1.5 Problemformulering

Hur förs diskursen angående intelligent design på hemsidan Newsmill, mellan februari 2010 och juli 2012, i relation till debattörernas bruk av och föreställningar om religion och vetenskap?

1.6 Tidigare forskning

Stort namn inom forskning kring kreationismen, dess historia och utveckling genom tiden, är Ronald L. Numbers, vars bok, *The Creationists* (2006), har varit central i detta arbete. Han är även skrivit andra böcker gällande just relationen mellan religion och vetenskap, som t.ex. *Galileo goes to jail and other Myths about Science and Religion* (2009).

Ronald L. Numbers har även tillsammans med Michael H. Shank och Peter Harrison skrivit om vetenskapen i sig och dess ursprung, med boken *Wrestling with Nature* (2011).

Peter Harrison har skrivit *The Cambridge Companion to Science and Religion* (2010), om just relationen mellan vetenskap och religion.

Det finns en uppsjö av andra publicerade verk som behandlar just kreationism, intelligent design och relationen mellan vetenskap och religion. Objektiviteten i dessa varierar och vissa är helt och

12 Numbers, 2006, s. 12.

hållet för eller emot och där med avlägsnat sig från en rent beskrivande stil.

Anders Gärdeborn har t.ex. skrivit *Intelligent skapelsetro : en naturvetare läser Första Moseboken : vetenskap och religion: biblisk skapelsetro, evolution, intelligent design* (2007).

Maria Gunther Axelsson är en annan svensk författare som skrivit *Big Bang eller Varde Ljus?* (2006) som till skillnad från Gärdeborn ställer sig kritisk till kreationismen.

En annan mer internationell bok i samma stil är *Creationism's Trojan horse: the wedge of intelligent design* (2004) av Barbara Forrest och Paul R. Gross.

I ett fortsatt internationellt perspektiv bör William A. Dembski lyftas fram som central för intelligent design rörelsen. Han har bland annat skrivit *The Design Revolution: Answering the Toughest Questions about Intelligent Design* (2007)

Jag har även sett på tidigare uppsatser skrivna med diskursanalys som teori, bland annat: *Religion i skolboken II - Diskursanalys med utgångspunkt i fem läroböcker om religionskunskap*, av Helené Gunnarson och *Bostaden och religionen - En diskursanalys av tidskriften Vi i villa 1971-2010*, av Max Apell.

1.7 Urval av material

För att få en översikt och en förståelse för bakgrunden har jag använt mig av boken *Creationists - From Scientific Creationism to Intelligent Design* (2006), författad av Ronald L. Numbers. Boken är, i relation till annan litteratur som uppsökts, så pass omfattande och väl strukturerad att ytterligare litteratur för att förstå kreationismen och intelligent designs bakgrund inte varit nödvändig.

För analysen av debattartiklar har jag använt mig av *Metoder för bruktextsanalys* (2012), av Lennart Hellspång. En bok som i sig är tillräcklig för att finna verktyg för att analysera debattartiklar som denna uppsats ämnar till.

För att förstå diskursanalys och framför allt kritisk diskursanalys har jag använt mig av främst *Diskursanalys som teori och metod* (2000), av författarna Marianne Winther Jörgensen och Louise Phillips. Vidare för att utöka min förståelse av textanalys och diskursanalys har jag använt mig av *Mening Materialet Makt* (2003), av Iver B. Neumann, samt *Textens mening och makt* (2005), av Göran Bergström och Kristina Boréus.

Mitt urval av debattartiklar från Newsmill är baserat på att de ska behandla det aktuella ämnet, intelligent design, eller relatera tydligt till debatten kring sagt ämne, kronologiskt 2010 till och med 2012. På Newsmill råder ett gap i tiden av publicerade debattartiklar relevanta för denna uppsats, då inga artiklar är publicerade år 2011.

Det kan hända att artiklar inom det bredare ämnet på Newsmill, Tro och Vetenskap, inte explicit använder eller behandlar ämnet intelligent design, men att de ändå kan vara relevanta. Detta kan vara då de angriper en annan artikel som behandlar aktuella ämnet eller att de använder andra ord för intelligent design.

Angående censur så går det att finna på Newsmill att de utöver den svenska lagen inte tolererar:

Kränkande kommentarer om andra. Kränkande kommentaren om etniska grupper eller sexuell läggning. Svordomar eller könsord. Hatiska texter eller uttryck som inte bidrar till större förståelse för viktiga samhällsfrågor.¹³

Newsmill har även en låg tröskel för vad som publiceras och refuserar inte artiklar pga något utrymmesskäl.

För att lättare strukturera arbetet har jag givit varje artikel ett nummer. Nummerordningen betyder enbart hur de förhåller sig till varandra kronologisk.

1.8 Avgränsning

En tydlig avgränsning är viktig i alla typer av arbeten och även då när man tar sig an en diskursanalys. Jag har i mitt arbete avgränsat mig till den svenska diskursen kring intelligent design och kreationism, både för att göra det mer hanterligt och för att mitt intresse är just för hur denna diskurs är utformad här i Sverige. Fokus ligger på den debatt som fortgår på sidan Newsmill (www.newsmill.se), mellan februari 2010 och juli 2012, vilket är en öppen sida för diskussion, där alla kan bidra till debatten. Den tidsmässiga avgränsningen är gjord för att få fokus på den aktuella diskussionen.

1.9 Metod

Själva textanalysen kommer att utföras med hjälp av de metoder som går att finna i boken *Metoder för bruktextsanalys*, av Lennart Hellspång, med fokus på de redskap han tagit fram för att analysera argumentation.¹⁴

Under min läsning och analys av artiklarna letar jag först efter en argumentationsfråga, om den är tydlig eller diffus. Med argumentationsfråga menas den fråga som åsikterna går isär om och är ett begrepp jag lånar av Hellspång. Jag utrönar även om artikeln som debattinlägg försöka söka svar på

¹³ <http://www.newsmill.se/user/register> - 2012-11-14

¹⁴ Hellspång, 2012, s. 108.

frågan, ge, pröva eller redovisa olika svar.

Jag söker även efter eventuellt uppenbara intertextuella inslag, om artikeln tydligt relaterar till en tidigare artikel eller texter utanför den avgränsning jag gjort.

Analysen ämnar också att få fram textens tes, vad författaren/författarna ställer sig för och emot, samt vad de stödjer sin tes på. Är deras skäl t.ex. religiösa, vetenskapliga eller politiska?

Det kan även vara av intresse att se till hur de förhåller sig rent retoriskt, om de texter jag analyserar använder sig av känsluskäl, auktoritetsskäl, sakskaäl, osv. Det är även av intresse att se vilka premisser som texten har, vilka utgångspunkter, samt vilket eller vilka perspektiv som vägs in i argumentationen. Argumenterar debattören t.ex. utifrån ett tydligt vetenskapligt eller kanske ett kristet perspektiv?

Till slut använder jag mig av Norman Faircloughs (f. 1941, professor i lingvistisk) kritiska diskursanalys för att förstå diskursen.

2. Centrala begrepp

För att tydliggöra för läsaren vad denna uppsats syftar till då ord som diskurs och diskursanalys används i texten följer en förklaring nedan hur dessa begrepp relaterar till detta arbete.

2.1 Vad är en diskurs?

I boken *Diskursanalys som teori och metod* (2000) inleder författarna Marianne Winther Jørgensen och Louise Philips sitt första kapitel med att säga: "I vetenskapliga texter och debatter används ordet 'diskurs' ofta urskillningslöst utan närmare bestämning av dess innehåll."¹⁵

Det går inte att ta sig an en diskursanalys om inte ordet i sig först definieras och tydliggörs. Så vad är då en diskurs? Jørgensen och Winther menar att det finns olika typer av diskurser som existerar inom olika sociala domäner. De nämner som exempel medicinsk diskurs och politisk diskurs.¹⁶

I boken *Mening Materialet Makt* (2003) definierar författaren Iver B. Neumann diskurs som följande:

"/.../ ett system som producerar en uppsättning utsagor och praktiker som genom att etablera sig institutionellt kan framställa sig som mer eller mindre normala. De konstituerar verklighetsuppfattningen hos sina bärare och fungerar till viss del bestämmande för olika typer av sociala relationer /.../."¹⁷

Michel Foucault (1926 - 1984) är en central och oundviklig figur när man behandlar diskursanalys. Han kopplas till en av de tre större inriktningarna inom diskursanalys, den kontinentala/franska inriktningen. Även om denna uppsats ansluter sig till Faircloughs kritiska diskursanalys (beskrivs i kapitel 3.3) kan det vara av intresse att visa på Foucaults definition av ordet. I boken *Textens mening och makt* (2005), av Bergström och Boréus, kan vi läsa att inom ramen för Foucaults diskursanalytiska inriktning är en diskurs:

"/.../ett regelsystem som legitimerar vissa kunskaper men inte andra och som pekar ut vilka som har rätt att uttala sig med auktoritet. Diskurser har också ett dynamiskt inslag eftersom regelsystemen i dem förändras."¹⁸

Denna uppsats ansluter sig som sagt till Faircloughs kritiska diskursanalys och definition av diskurs. Jørgensen och Winther låter oss se hur Fairclough behandlar begreppet diskurs och visar att han använder det på två olika vis. Diskurs, menar de, är för Fairclough "*/.../språkbruk så som social

¹⁵ Jørgensen & Philips, 2000, s. 7.

¹⁶ Jørgensen & Philips, 2000, s. 7.

¹⁷ Neumann, 2003, s. 157.

¹⁸ Bergström & Boréus, 2005, s. 309.

praktik.”¹⁹ Vidare även ”/.../ett sätt att tala som ger betydelse åt upplevelser utifrån ett bestämt perspektiv.”²⁰

Jørgensen och Winther utvecklar detta med att man bör förstå diskurs som både konstituerande av vår verklighet samt konstituerad av denna. Diskurs är även något avgränsat, dvs. en bestämd diskurs kan skiljas från andra. Här nämns t.ex. feministisk diskurs, marxistisk diskurs och miljödiskurs.

2.2 Vad är diskursanalys?

Diskursanalys är ett socialkonstruktionistiskt angreppssätt²¹ för att förstå diskurser, men som Jørgensen och Philips lyfter fram i sin bok så är socialkonstruktionistiska angreppssätt svårdefinierade. De lyfter dock fram fyra karaktäristiker i sin bok som är premisser som även kritisk diskursanalys förhåller sig till, fyra punkter tagna från språkvetaren Vivien Burr. Kort sammanfattat: Den första premissen är en kritisk inställning till kunskap, dvs. vår kunskap om världen är inte en spegling av världen därute utan vår kunskap är en produkt av vår kategorisering av omvärlden. Den andra premissen är att vår kunskap är historiskt och kulturellt präglad och med detta menas även att våra identiteter och vår världsbild hade kunnat vara annorlunda och även att de förändras över tiden.

Den tredje premissen är insikten att det finns ett samband mellan kunskap och sociala processer, att det är genom social interaktion som vi anammar kunskap samt upprätthåller vad vi anser vara sant eller falskt. Fjärde och sista premissen är att det finns ett samband mellan kunskap och handling. Våra handlingar, vad som anses naturligt eller otänkbart, är grundat i vår socialt konstruerade världsbild.²²

Jørgensen och Philips tar även upp i sin bok fyra punkter, gällande diskursanalysens relation till språkanalys. Fyra punkter som de menar kritisk diskursanalys förhåller sig till:

- Språket är inte en avspegling av en redan existerande verklighet.
- Språket är strukturerat i mönster eller diskurser – det är alltså inte tal om ett generellt betydelsesystem som i den sausserska traditionen utan om flera system där betydelserna skiftar från diskurs till diskurs.
- Dessa diskursiva mönster bevaras och förändras i diskursiva praktiker.
- Bevarandet och förändringen av mönstren ska därför sökas i de konkreta kontexterna där

19 Jørgensen & Philips, 2000, s. 72.

20 Jørgensen & Philips, 2000, s. 72.

21 Jørgensen & Philips, 2000, s. 11.

22 Jørgensen & Philips, 2000, s. 11-12.

språket sätts i spel.²³

Vi människor producerar och konsumerar mängder text och denna process får konsekvenser för hur vi senare tänker, agerar och fortsätter i samma process.²⁴ Den teoretiska ramen för detta arbete är den kritiska diskursanalysen, som fokuserar på att belysa maktstrukturer och textanalysen är då central som verktyg. Det som texter speglar kan vara makt, men texterna i sig är inte makten utan det som de speglar, relationerna mellan individer och grupper bortom.²⁵

23 Jørgensen & Philips, 2000, s. 18.

24 Bergström & Boréus, 2005, s. 12-13.

25 Bergström & Boréus, 2005, s. 12-15.

3 Teori

Uppsatsen kommer bygga på en argumentationsanalys av det empiriska materialet. Resultatet av denna analys kommer att förstås med hjälp av kritisk diskursanalys, nedan beskriven.

Argumentationsanalysen är uppbyggd med hjälp av de instrument och verktyg som går att finna i Lennart Hellspongs bok *Metoder för bruktextsanalys* och kommer att förklaras närmare nedan.

Diskursanalys kännetecknas av att teori och metod är sammanvävda, där metoden bygger på det socialkonstruktivistiska perspektivet.

3.1 Argumentationsanalys

Hellspongs bok *Metoder för bruktextsanalys*, är inte som han själv skriver i sin bok, en ersättning för ens egen känsla för vad som är typiskt och viktigt i en text. Boken presenterar alltså olika redskap som går att använda men den som analyserar bör bygga sitt eget analyschema och inte låsa sig fast vid det som Hellspong presenterar.²⁶

Hellspong har i sin bok flertalet olika verktyg för textanalys, alltså inte enbart argumentationsanalys, som tex genreanalys, läsbarhetsanalys och stilanalys. Som påpekas i boken kan även olika typer av analyser kombineras men då just debattartiklar ska analyseras håller jag mig till enbart argumentationsanalysen. Hellspong rekommenderar även i sin bok att använda just argumentationsanalys då ens material är debattinlägg.²⁷

3.2 Kritisk Diskursanalys - De fem gemensamma dragen

Det vore vilseledande att framställa det som om kritisk diskursanalys enbart byggs upp och används av Fairclough. Det finns olika inriktningar inom kritisk diskursanalys men de delar alla fem gemensamma drag.²⁸

Här följer en sammanfattning av dessa fem drag för att klargöra hur den kritiska diskursanalysen skiljer sig från andra diskursanalyser, så som diskursteori eller diskurspsykologi.

Den första av dessa gemensamma drag är insikten att ".../ sociala och kulturella processer och strukturer har en delvis lingvistisk-diskursiv karaktär."²⁹ Detta innebär att diskursiva praktiker, det vill säga skapandet, mottagandet och tolkandet av texter, bidrar till att organisera våra sociala identiteter och relationer.³⁰

26 Hellspong, 2012, s. 14.

27 Hellspong, 2012, s. 109.

28 Jørgensen & Philips, 2000, s. 67.

29 Jørgensen & Philips, 2000 s. 67.

30 Jørgensen & Philips, 2000 s. 67.

Det andra draget är att diskurs ses som konstituerat men är samtidigt konstituerande. Dvs så bidrar en diskurs till att omforma vår värld och vår syn på den. Samtidigt påverkas, konstitueras, diskursen av andra sociala praktiker och står därmed i ett dialektiskt förhållande till dessa. Här skiljer sig den kritiska diskursanalysen från andra typer av diskursanalys, som tex diskursteorin, en inriktning som menar på att diskursen är enbart konstituerande, dvs inte påverkas av andra sociala dimensioner.³¹

Det tredje draget är metoden att analysera språkbruket empiriskt där det tar plats i sociala interaktioner. Något som ställer sig i kontrast med exempelvis diskurspsykologin som analyserar språk enbart retoriskt.³²

Det fjärde draget är synen på makt och ideologi. Det hävdas inom kritisk diskursanalys att de diskursiva praktikerna bidrar till att upprätthålla maktförhållanden. Dessa maktförhållanden kan exempelvis vara mellan klasser, kön, eller etniciteter. Kritisk diskursanalys ses också som ett verktyg för att förändra dessa ojämna maktförhållanden i kommunikationsprocesserna och samhället i stort.³³

Det femte gemensamma draget är synen på objektivitet eller snarare bristen på detta. Kritisk diskursanalys framställer sig inte som politiskt neutral utan tar sig istället an att bidra till samhällelig förändring och då, som Jørgensen och Philips skriver, i frigörelsens namn.³⁴

3.3 Faircloughs tredimensionella modell

Faircloughs modell för diskursanalys, den kritiska diskursanalysen, ser diskurs som bidragande till att konstruera våra sociala identiteter och våra sociala relationer, samt vårt kunskaps- och betydelsesystem.

Den tredimensionella modellen som Fairclough utformat innebär att varje fall av språkbruk, som är en kommunikativ händelse, har tre dimensioner. Den är en text (vilket också kan innefatta visuella element), en diskursiv praktik (det vill säga produktionen och konsumtionen av texter) och samtidigt en social praktik.³⁵

Vidare skall en diskurs analyseras med fokus på två dimensioner: Den kommunikativa händelsen och diskursordningen. Med kommunikativ händelse menas ett fall av språkbruk som kan vara t.ex. en tidningsartikel. Diskursordning kan kort beskrivas som summan av diskurstyper inom t.ex. en social institution eller domän. För Fairclough, menar Jørgensen och Philips, är diskurstyper bestående av diskurser och genrer. Genrer är ett särskilt språkbruk knutet till en social praktik, som

31 Jørgensen & Philips, 2000 s. 67-68.

32 Jørgensen & Philips, 2000 s. 68.

33 Jørgensen & Philips, 2000 s. 69.

34 Jørgensen & Philips, 2000, s. 70.

35 Jørgensen & Philips, 2000, s. 74.

t.ex. nyhetsgenre eller reklamgenre.³⁶

Målet med att göra en kritisk diskursanalys är att, med insikten att varje kommunikativ händelse antingen reproducerar eller ifrågasätter diskursordningen, kartlägga förbindelsen mellan språkbruk och social praktik.³⁷

3.4 Kritik av kritisk diskursanalys

Kritisk diskursanalys är inte utan sina problem. Till en början med bör man belysa ett problem som Jörgensen och Philips tar upp i sin bok, att det inte görs någon tydlig gräns mellan själva diskursanalysen och analysen av den sociala praktiken. Inte heller ges några bestämda riktlinjer för hur pass mycket social analys som behövs. Denna uppsats ämnar visserligen inte i relation till sin problemformulering att analysera den vidare sociala aspekten i sociologisk anda, men det kan vara av intresse att belysa att inte heller den kritiska diskursanalysens relation till sociologiska teorier eller kulturteorier är bestämd eller avgränsad.³⁸

Ett ytterligare problem, ett som Jörgensen och Philips menar är det svagaste ledet i Faircloughs teori, är brister inom den psykologiska aspekten. T.ex. har kritisk diskursanalys en svag förståelse för hur pass mycket kontroll människor har över sitt språkbruk.³⁹

Gällande maktperspektivet, som är centralt för kritisk diskursanalys, finns det olika syner på människors möjligheter till att göra motstånd. Det finns teoretiker (Jörgensen och Philips nämner Teun Van Dijk⁴⁰) som menar att all makt är maktmissbruk och där subjekten är passiva, medan Fairclough har uppfattningen att makt är förhandlad och subjekten har möjlighet till att utöva motstånd.⁴¹

Vidare bör det belysas här att detta arbete inte ämnar till bruk av den emancipatoriska aspekten av Faircloughs kritiska diskursanalys. Här är målet att analysera hur diskursen fungerar ur ett maktperspektiv, detta utan att oundvikligt ställa sig på de svagas sida. Detta vore att bryta allt för mycket mot objektiviteten, samt att det kan finnas av nödvändighet och av goda skäl diskurser där en svag sida förtrycks.

För att ta ett extremt exempel för att illustrera denna tanke, låt oss se på en hypotetisk nutida diskurs om slaveri. Den diskurs som förs om slaveri i Sverige är utan tvekan dominerad av en majoritet som är emot slaveri som samhällsligt system. Om det nu skulle finnas en minoritet som propagerar för slaveri, vore det i så fall diskursanalytikerns uppgift att stärka deras ställning och kritisera

36 Jörgensen & Philips, 2000, s. 73.

37 Jörgensen & Philips, 2000, s. 76.

38 Jörgensen & Philips, 2000, s. 93.

39 Jörgensen & Philips, 2000, s. 94.

40 Lingvistik och diskursanalytiker från Nederländerna. Professor vid Amsterdams Universitet 1968-2004. (f. 1943)

41 Jörgensen & Philips, 2000, s. 95.

majoritetens diskursiva språk för att hålla undan de positiva till slaveri?

3.5 Vad är forskarens roll?

Precis som författarna till boken *Diskursanalys som teori och metod*, Jørgensen och Philips säger, så är det viktigt att tydligt definiera forskarens roll gällande diskursanalys. I ett kapitel i tidigare nämnda bok påpekar Jørgensen och Philips att det är inte forskarens uppgift att se igenom verkligheten och finna någon gömd sanning som inte ligger tydligt för oss: "Utgångspunkten är ju att man aldrig kan nå verkligheten utanför diskurserna, och att det därför är diskursen i sig som är föremål för analysen."⁴²

Utsagor som är falska kan alltså vara lika viktiga för analysen som de som är sanna. Uppgiften blir alltså inte att plocka fram enbart sanningar, då både de sanna och de falska påståendena bidrar till att diskursen formar sina mönster och i sin tur att verklighetsbilden förändras. Här är det dock viktigt att påpeka och inse att det försvårar för en forskare att analysera en diskurs som hon/han står nära och i varierande grad är involverad i, att det finns saker och ting som är självklarheter. Jørgensen och Philips menar att forskaren som inledande attityd ska sätta parentes kring sig själv och sina egna värderingar så att detta inte påverkar analysen, något som de visserligen menar inte helt löser problemet med nivån av objektivitet. De öppnar dock upp för att man vid ett senare stadium kan se på utsagor med ett mer kritiskt öga och värdera.⁴³

Inom socialkonstruktionistiska angreppssätt finns ett inneboende problem, att man måste tackla frågan kring hur man ska ställa sig till den "sanning" som produceras i sitt arbete. Detta blir ett problem när man accepterar att verkligheten omkring oss, en verklighet som forskare inte kan frikoppla sig från helt, är socialt skapad. Vems sanning är då sann? Detta problem tacklas på olika sätt av olika forskare. T.ex så mer eller mindre ignorerar Laclau och Mouffes⁴⁴ problemet och framställer sin teori och analys som om att :"/.../ det vore tal om en objektiv beskrivning av världen och dess mekanismer."⁴⁵ Inom den kritiska diskursanalysen tar man sig an problemet genom att ge forskaren rollen att skilja mellan ideologiska och icke-ideologiska diskurser, med det återstående problemet att avgöra hur en sådan bedömning skall göras.⁴⁶

42 Jørgensen & Philips, 2000, s. 28.

43 Jørgensen & Philips, 2000, s. 28.

44 Ernesto Laclau och Chantal Mouffes är politiska teoretiker som förknippas med uppbyggandet av Diskursteori. För mer information se Jørgensen & Philips (2000), *Diskursanalys som teori och metod*, s. 31.

45 Jørgensen & Philips, 2000, s. 29.

46 Jørgensen & Philips, 2000, s. 29.

Gällande just sanningshalter menar Neumann i sin bok *Mening, Materialet, Makt*, att sanningshalten i uttalanden inte är avgörande utan oavsett graden av sanning utgör de data att analysera.⁴⁷

47 Neumann, 2003, s. 48.

4. Tro och Vetenskap på Newsmill

Nedan följer en kronologisk presentation och analys av artiklarna på Newsmill, indelade i kapitel efter åren de publicerats. 2011 har inget kapitel då inga artiklar publicerades det året. I slutet av varje år följer en kort sammanfattning av det årets diskurs. Under rubriken ”debattartiklar” efter litteraturlistan, längst bak, finns länkar till artiklarna för vidare läsning om så önskas.

4.1 2010

Nr. 1 - "Docenter i medicin: Darwin måste få ifrågasättas"

Artikeln i fråga är författad av tre fellows vid Claphaminstitutet. Göran Kurlberg som är docent i kirurgi, Jan-Henrik Stjerndahl som är docent i gynekologi och Sture Blomberg, docent i anesthesiologi.

Argumentationsfrågan är evolutionsteorin vilken de ämnar att ge svar på, genom att ifrågasätta teorins validitet. Det existerar en klar intertextualitet gentemot en författare vid namn Jonathan Wells (f. 1942, titulerad som senior fellow vid Discovery Institute⁴⁸) som skrivit boken *Icons on Evolution*. En bok som ställer sig kritisk till evolutionsteorin och propagerar istället för intelligent design som ett alternativ. Denna bok är också vad debattartikeln bygger sina argument på. Tesen som artikeln driver är att evolutionsteorin bör vara föremål för kritisk granskning på samma villkor som andra vetenskapliga teorier.

Artikeln argumenterar emot evolutionsteorin och använder sig av enbart vetenskapligt språk och exempel. Bland annat tar författarna upp de så kallade Darwins finkar⁴⁹. Här menar de att användandet av finkarna, av vad de namnger neo-darwinismen, är ovetenskapligt och inte ett bevis för att evolutionsteorin håller. Bevis för detta är i resonemanget att man inte kan se någon nettoutveckling av finkarnas näbbar över tid.

Artikeln visar på författarnas vetenskapliga bakgrunder och etablerar därmed auktoritet bakom deras argument. Inledningsvis får läsaren reda på att författarna tillhör Claphaminstitutet, som är en religiös tankesmedja. Som läsare kan man alltså inte förbise författarnas religiösa perspektiv. I själva texten nämns dock aldrig religion eller gud i någon form. Avslutande i sin artikel har författarna valt att rubricera ett stycke med rubriken "Den Darwinistiska åsiktsdiktaturen" som får en att associera till makt och det förtryck de menar existerar mot de som ifrågasätter evolutionsteorin (ofta omnämnt som darwinismen eller neo-darwinismen i artikeln).

48 En religiös amerikansk organisation. För mer information se <http://www.discovery.org/about.php>

49 Med Darwins finkar åsyftas här de fåglar som Darwin studera på Galappagos öarna under sin resa med HMS Beagle 1830. Dessa fåglar har sedan givits namnet Darwinfinkar.

Nr 2 - "Kristen tankesmedja förvillar om utvecklingsläran"

Artikel nr 2 är ett direkt svar på nr 1, därmed finns en tydlig intertextualitet. Artikeln ämnar att ge svar på argumentationsfrågan som kvarstår, dvs. evolutionsteorin. Artikeln är skriven av Per Edman, som presenterar sig som styrelsemedlem i föreningen Vetenskap och Folkbildning. Artikeln har även ett tydlig sekulärt perspektiv och driver tesen att författarna till artikel 1 syftar till att förvillar, medvetet, om evolutionsteorin.

Artikeln är byggd på vetenskapliga resonemang och stödjer sig även på exempel ur vetenskapen och hur den är uppbyggd. Då författarna till artikel 1 menade att evolutionsteorin måste få ifrågasättas svarar Edman med att den de facto blir det och beskriver den vetenskapliga principen. Vidare anklagas författarna till artikel 1 för att, som tidigare nämnt, medvetet förvill om evolutionsteorin. Här tar Edman upp som exempel att evolutionsteorin namnges som darwinism, vilket här påpekas är en falsk benämning, att det inte finns darwinister. Edman anklagar vidare författarna till artikel 1 för att försöka bygga upp vad de kallar darwinismen likt en religion, en slags personkult, vilket beskrivs som ironiskt. Edman menar i sin artikel att det är Claphaminstitutet (vilket författarna till artikel 1 var anslutna till) som argumenterar för religion, men att de döljer det.

Här går att dra liknelser till vad Numbers tar upp i sin bok, om wedge taktiken, utarbetad av Philip E. Johnson. Denna taktik bygger på att lämna ute alla referenser till gud eller religion och försöka ta sig in i det vetenskapliga samfundet med intelligent design, att som han själv beskrev sin roll: "/.../ the one who would 'make the initial penetration into the intellectual monopoly of scientific naturalism.'"⁵⁰

Nr 3 - "Claphaminstitutets lögner om evolutionsteorin"

Artikeln, skriven av Patrik Lindenfors, evolutionsbiolog vid Stockholms universitet, är likt artikel 2 ett svar på artikel 1. Den ämnar att ge svar på argumentationsfrågan, om evolutionsteorin och det krav som artikel 1 förde fram, att Darwin måste få ifrågasättas. Tesen artikeln för fram är att författarna från Claphaminstitutet rakt av ljuger eller är okunniga. Argumentationen bygger på vetenskapliga argument och stödjer sig på exempel ur vetenskapliga publiceringar. Artikeln för in ett globalt perspektiv för att visa hur marginella förespråkarna för intelligent design är i Sverige, att först i och med Claphaminstitutet finns verbala företrädare.

⁵⁰ Numbers, 2006, s. 377.

Lindfors för inte fram några påståenden om religion, annat än kort koppla samman kreationism med Claphaminstitutet, utan bemöter artikel 1 främst med vetenskapliga argument, samt diskreditering av den författare som de stödde sin argumentation på. Artikel 1 byggde sin argument på Johnathan Wells bok, *Icons of Evolution* (2002), och Lindfors tar sig an att beskriva detaljer kring denna författare som inte togs upp av de tre från Claphaminstitutet. Både det faktum att Wells kritiserats hårt i USA från vetenskapligt håll tar Lindfors upp och att han är medlem i en sekt (Moonsekten) samt att han förnekar att HIV orsakar AIDS.

Så utöver att bemöta påståendena från artikel 1 går Lindfors vidare och väger in känslargumentation samt ovan nämnda diskreditering. Han brister ut "Att de har mage!" över hur artikel 1 behandlar sina källor selektivt och utesluter sådant som säger emot deras försök till falsifiering.

Skulle man anta att artikel 1 förhåller sig till intelligent design likt Philip E. Johnsons wedge taktik kan man fundera över om inte Lindfors svar är ett framsteg i någon form, för Claphaminstitutet, då religionen läggs något åt sidan och intelligent design diskuteras inom ramen för vetenskap och tyngs inte ner med associationer till religion.

Nr 4 - "Visst får man ifrågasätta Darwin - men det gäller att ha på fötterna"

Artikeln, skriven av Lars Johan Erkell, docent vid Zoologiska institutionen vid Göteborgs universitet, är i mångt och mycket lik artikel 3. Artikeln är ett svar på artikel 1 och angriper författarna från Claphaminstitutet på samma punkter som artikel 2. Även med en diskreditering av den författare, Johnathan Wells, som artikel 1 stödde sina argument på. Tesen som Erkell driver är att författarna till artikel 1 har blivit lurade då de läst Wells bok, *Icons of Evolution*.

Artikeln bygger sin argumentation på vetenskapliga exempel och hänvisningar till erkända vetenskapsmän.

Erkell gör likt Lindfors, som skrev artikel 3, och tar inte upp den religiösa aspekten bakom artikel 1. De olika punkterna som togs upp av författarna till artikel 1 för att kritisera evolutionsteorin eller darwinismen som de benämnde det, angrips med rent vetenskapliga resonemang och argument. Om Claphaminstitutet använder sig av wedge taktiken som tidigare nämnts kan man ännu en gång fundera över om en artikel likt denna är ett tecken på framsteg för deras del.

Nr 5 - "Till Darwins glädje: Bibeln och biologin bekräftar varandra"

Artikel fem är skriven av Solidar (ingen närmare beskrivning av författaren står att finna). Artikelns argumentationsfråga är den om biologin och evolutionen i relation till bibeln. Den har till skillnad från tidigare artiklar ingen tydlig intertextualitet gentemot andra debattinlägg men har en tydlig koppling gentemot bibeln och dess språk. Tesen som artikeln driver är att den moderna vetenskapen och bibeln bekräftar varandra. Argumentet stödjer författaren på jämförelser mellan vetenskapens olika teorier och allegorier från bibeln. Till exempel att vi beskriver DNA i ord (A, T, G och C) och att bibelns Gud skapade livet med ord. Även kopplingen mellan Einsteins ekvation ($E=mc^2$) och Guds ljus görs.

Artikeln har ett tydligt religiöst perspektiv och utgångspunkten tycks vara bibelns skapelseberättelse samt utdrag ur andra delar av bibeln.

Artikelns språk växlar mellan exempel på vetenskapliga teorier och allegoriskt språk i sin argumentation som letar sig fram till att framhäva idén om en intelligent skapare. Begreppet intelligent design framhävs dock inte, men artikelns ståndpunkt skulle passa inom ramen för denna tanke, med viss modifikation i relation till t.ex. den evolutionskritik som förs fram i artikel 1.

Nr 6 - "Darwin måste få ifrågasättas: Svar till Patrik Lindenfors"

Artikel 6 är ett ytterligare inlägg i debatten från Claphaminstitutet och för vidare argumentationsfrågan om evolutionsteorin. Artikeln ämnar att ge svar på frågan i form av att bemöta den kritik som artikel 3 förde fram. Tesen som drivs är att evolutionsteorin (eller darwinismen som de själva uttrycker det) inte håller för vetenskapliga undersökningar. Vidare hävdas att evolutionsteorin inte är vetenskap utan en ideologi, en ateistisk filosofisk teori. Artikelns slutsats är att i och med de "icons of evolution" som motbevisats i Johnathan Wells bok inte längre håller under vetenskaplig undersökning bör de tas ut ur läroböcker.

Något försvar av sitt användande av Johnathan Wells i sina argumentationer finner man ej i texten, trots Patrik Lindenfors diskreditering av författaren som källa för vetenskapligt arbete.

Förutom sin association till Claphaminstitutet så förs inte religion in som skäl för författarnas argumentation. Däremot används religionsbegreppet i ett angrepp mot de meningsmotståndare som i sin tur anklagat Claphaminstitutet för religiös argumentation. Författarna till artikel 6 skriver följande:

"Att argumentera med hjälp av hån, förödmjukelser och förföljelse av dissidenter har nämligen en lång tradition inom darwinismen och beror på att evolutionsteorin inte är en vetenskaplig utan ateistisk filosofisk teori, som försvaras med en i det närmaste religiös glöd. Man behöver bara påminna om utfrysningen och förlöjligandet av lamarckisten Paul Kammerer, som tyvärr också ledde fram till dennes tragiska självmord 1926."⁵¹

Artikeln bygger sin argumentation på till stor del vetenskapligt språk och resonemang. Författarna förhåller sig även defensivt gentemot anklagelserna från Patrik Lindenfors och menar att han bedriver en debatt i den tradition som ovan beskrevs. Här finner vi även användandet av ordet nydarwinism som tillsammans med darwinism är ord som än så länge i debatten inte används av de som är positiva till evolutionsteorin utan är ord använda av dess kritiker.

I vidare angrepp mot det rådande vetenskapliga samfundet (även nu i globalt perspektiv) lyfter författarna fram ett exempel på gott vetenskapligt uppförande och belyser att denna man, Michael Richardsson, är kreationist. Samma Richardsson omnämns nedan i artikel 8, då icke som kreationist. Den världsberömde evolutionisten Stephen Jay Gould beskrivs å sin sida som en oärlig vetenskapsman.

Det går att finna en slags konsekvensargumentation i texten där författarna menar att om den rådande darwinismen (deras ord), som de menar är en ideologi, tillåts härska inom vetenskapen låses vår förståelse fast och det vetenskapliga arbetet fallerar.

Nr 7 - "Vad tjänar Claphaminstitutet på att ljuga?"

Artikeln är ett vidare inlägg kring frågan om evolutionsteorin. Den är ett svar på Claphaminstitutets artikel och ämnar ge svar på argumentationsfrågan. Artikeln driver tesen att Sture Blomberg, en ut av medförfattarna till artiklarna från Claphaminstitutet, helt enkelt inte förstår mekanismerna bakom evolutionen samt hur processen kring artklassificering går till.

Artikeln använder sig av vetenskapligt språk och konstaterande skäl för sina argument. Det vetenskapliga perspektivet som artikeln har bygger på auktoritetsskäl och även konsekvensskäl.

Som svar på artiklarna från Claphaminstitutet som kritiserar evolutionsteorin (vad de benämner som darwinism) tar sig artikel 7, skriven av Anders Hesselbom⁵², an att förklara evolutionsteorin. Han anklagar Sture Blomberg för okunnighet och menar att deras artikel byggde upp något med missuppfattningar för att riva ner det de tror evolutionsteorin hävdar. Just Blomberg, inte de andra

51 <http://www.newsmill.se/artikel/2010/04/12/darwin-maste-fa-ifragasattas-svar-till-patrik-lindenfors>

52 Anders Hesselbom, arbetar som datorprogrammerare driver hemsidan evolutionsteori.se tillsammans med Johan Karlsson som i sin tur är kemist (samt författaren av artikel 8).

författarna från Clapham, angrips och artikel 7 menar att Blomberg tycks tro att en viss aspekt av artbildning och klassificering tycks uppstå av ren magi. Vidare menar Hesselblom att tron på magi skulle vara passande för någon som tillhör Claphaminstitutet.

Artikeln lyfter fram ett slags konsekvensargument i sitt avslut, där det menas att Claphaminstitutet hyser ett förakt mot modern vetenskap och att på grund av dem måste tid läggas på att försvara evolutionsteorin, tid som annars kunnat användas för att öka förståelsen för naturen.

Någon anklagelse för att Blomberg (eller någon av de andra från Clapham) för fram religion går ej att finna i texten, ordet används ej. Däremot insinuationen som tidigare nämnts att tron på magi vore passande för Hesselboms meningsmotståndare hos Claphaminstitutet.

Nr 8 - "Claphaminstitutets kreationistiska klavertramp"

Artikel 8 är skriven av Johan Karlsson som driver hemsidan Evolutionsteori.se tillsammans med Anders Hesselbom, författaren av artikel 7. Artikelns argumentationsfråga är evolutionsteorin och ämnar att ge svar på denna fråga. Artikelns intertextualitet går att spåra främst till tidigare artiklar som den argumenterar emot, men även kontakt som Karlsson haft med en professor tidigare omtalad i artiklar.

Tesen som artikeln driver är att artikelförfattarna från Claphaminstitutet brister i sin kunskap om evolutionsteorin, samt att de möjligen är oärliga i sina resonemang. Artikeln ställer sig tydligt emot kreationismen och kritiken som förs fram emot evolutionsteorin.

Karlsson har en explicit vetenskaplig utgångspunkt och använder sig av vetenskapliga argument för att stödja sin tes. Han bemöter kritiken från artikel 7, där evolutionsteorin anses vara en ateistisk filosofisk teori, med att hänvisa till vad han anser vara allmänt accepterade kriterier för vad som får vara en vetenskaplig teori. Dessa kriterier menar han evolutionsteorin uppfyller. Vidare visar Karlsson att delvetenskaper som genetik, biokemi, osv. bygger på den övergripande evolutionsteorin.

Efter att ha angripit Claphaminstitutets debattörer för deras brist på vetenskapliga kunskaper för Karlsson fram den religiösa aspekten (vilket även är synlig i rubriken) och benämner sina meningsmotståndare som "kreationistdocenter". Han benämner även dem som kristna fundamentalister. Detta efter att ha uppmärksammat att Michael Richardsson, professor i evolutionär utvecklingsbiologi, utpekats som kreationist av Claphaminstitutet. Ett tydligt auktoritetsargument förs då fram av Karlsson, i kontakt med Richardsson, citerar professors egna ord: "I am not a creationist, no. I am a Darwinian."

Karlsson påpekar även att Richardsson uttryckligen tagit avstånd från vad som anses vara kreationisters misstolkningar av hans arbete, vilket gjorts i samband med boken *Icons of evolution*, som debattörerna från Claphaminstitutet använt för att stödja sin argumentation i tidigare artikel. Avslutningsvis påpekar Karlsson att det är uppseendeväckande att kristna fundamentalister inte lyder bibeln och plockar fram ett citat ur bibeln, närmare bestämt det åttonde budet: "Du skall inte vittna falskt mot din nästa".

4.2 Sammanfattning av 2010

Debatten under 2010 inleds med en artikel av tre (som de själva namnger sig) fellows från Claphaminstitutet. Denna artikel öppnar debatten med ett påstående och en tes, att evolutionsteorin måste tillåtas att ifrågasättas. Något de menar är förhindrat i förhindrat i den rådande diskursens maktordning.

Själva debatten som under året bestod av åtta artiklar var någorlunda jämt fördelat med artiklar för eller emot intelligent design, med 3 som var för och 5 som argumenterade emot.

Reaktionen består av argument som angriper de tre från Claphaminstitutet med bara delvis religiösa argument. Övervägande diskuteras frågan på mer vetenskaplig nivå, där intelligent design påpekas brista i sin vetenskaplighet.

Så var finner vi religionen under debatten? Debattörer är visserligen öppna med sitt religiösa perspektiv, men när religion används i själva texten förblir det något negativt, så som att tillskriva någon religiöst agerande och resonering. Artikel 7 t.ex. anspelar på Claphaminstitutets religiösa resonemang och menar att även magi skulle höra hemma i deras värld. Artikel nr 5 däremot skiljer sig från resten och för in religionen i debatten med ett språk byggt på allegorier och bibelcitat.

Överlag består argumentationen av konsekvensargument i ett förlängt socialt perspektiv. I slutändan önskar båda sidor (de för intelligent design och de emot) att stärka vetenskapen och hävdar att den andra sidans idéer däremot skadar det vetenskapliga arbetet. För tillfället är intelligent design inte accepterat som vetenskaplig teori och kritiken mot evolutionsteorin som tas upp i artiklarna kan ses som en ansträngning från religiöst håll att påverka inom en domän där de är i minoritet och inte besitter makten eller auktoriteten.

4.3 2012

Nr. 9 - "Historisk myt att vetenskap och kristen tro stått i konflikt"

Artikeln är skriven av Mats Selander, magister i religionsfilosofi och etik, lärare på Credoakademin. Han presenterar sig även som redaktör för en då nyutkommen antologi, *Gud och hans kritiker - en antologi om nyateismen*. En antologi, utkommen 2012, som fokuserar på den kritik som de menar gud och religion får utstå i form av påståenden som att gud är ett moraliskt monster och att religiösa människor är mentalt sjuka.⁵³

Argumentationsfrågan i artikeln är klart och tydligt frågan om relationen mellan vetenskap och kristendomen ur ett historiskt perspektiv. Artikeln ämnar att ge svar på denna fråga och hämtar sin argumentation, med tydlig intertextualitet, från författarna/forskarna David Lindberg och Ronald Numbers (tidigare nämnd i denna uppsats).

Tesen som artikeln driver är att ur ett historiskt perspektiv kan vi se hur vetenskapen (uttryckligen den moderna vetenskapen i texten) inte har stått i konflikt med den kristna kyrkan. Artikeln går vidare med att istället mena att kristendomen möjliggjort utvecklingen av modern vetenskap. Artikeln ställer sig alltså tydligt både positivt gentemot vetenskap och religion, i det här fallet specifikt kristendomen.

Författaren, Mats Selanders, utgångspunkt är tydligt kristen och har ett historiskt perspektiv i sin argumentation. Exempel ur historien är också grunden till argumentationen. Bland annat så tas Galileis konflikt med kyrkan upp och även, som han uttrycker det, darwinismens konflikt med kreationismen, som exempel på vad han anser baseras ut av nyateismen.

Selander väljer dock att enbart behandla Galileis situation vilket han menar är en historisk myt. Detta med argumentationen att kyrkan hade vetenskapliga skäl att inte acceptera Galileis heliocentriska teori och att konflikten i själva verket grundade sig på att kyrkan önskade att Galilei skulle förändra sin teori till en hypotes.

De som lade grunden för vad Selander kallar historiska myter är två författare från 1800-talet som han lyfter fram. John William Draper och Andrew Dickson White. Det var dessa två som Selander menar födde myter som t.ex. att medeltidens människor trodde att jorden var platt.

I kontrast mot dessa lyfter Selander fram två andra författare, David Lindberg och Ronald Numbers, som publicerat verk som menar att det inte pågått en konflikt så som Draper och White utmålat. Vidare i artikeln påpekar Selander att den moderna vetenskapen vilar på grundstenar (4st totalt) som gör sig gällande än idag. Ett exempel på dessa är vad han betecknar som den tredje hörnstenen:

⁵³ <http://www.credoakademin.nu/shop/gud-och-hans-kritiker> (2013-01-10)

Den metafysiska hörnstenen är nära kopplad till medeltida kristen teologi. Den kristna tron på en förnuftig skapare gjorde det legitimt att studera naturen (den vittnar ju om sin skapare) och teologin födde idén om naturlagar. Eftersom Gud sågs som förnuftig och trofast räknade man med att Gud skapat naturen med lagar som inte godtyckligt ändrades. Tron på naturlagar tycks alltså ha sitt ursprung i kristen medeltida teologi.⁵⁴

Artikeln lämnar efter sin utläggning om kristendomens relation till vetenskap inget utrymme för diskussion kring andra religioner och deras syn på vetenskapen. Artikeln kan ses som euro- och kristendomscenteristisk och även något fast i historien. Författaren för inte fram argumentationen till nutida debatter om religionens roll.

Nr. 10 - "Religion är väsensskilt från vetenskap"

Den tionde artikeln är skriven av Anders Hesselbom. Religionskritisk bloggare som tillsammans med Johan Karlsson driver sidan evolutionsteori.se. Artikeln är ett direkt svar på Mats Selanders artikel, nr 9, och bemöter Selanders tes.

Hesselboms argument gentemot tesen som Selander lägger fram är att religion de facto stått i konflikt med vetenskapen och dess inverkan på den vetenskapliga processen och utvecklingen har varit bromsande och hindrande. Artikel 10 ställer sig alltså starkt kritisk mot religion och mycket positiv gentemot vetenskap. Tesen är mycket klar och konstaterande i sin formulering, som antites gentemot Selanders påståenden.

Själva texten är uppbyggd som en rad kritiska analyser av de argument som Selanders text bestod av. Hesselboms argumentation stödjer sig explicit på konstaterandet att religion är falskt (dvs. han för fram ett ateistiskt perspektiv gällande religion) och att religion som koncept och den makt religion haft/har skadar den vetenskapliga processen, dvs. att den potentiellt kan hindra eller bromsa vetenskapliga framsteg:

Religiös tro kan mycket väl inspirera till vetenskapligt arbete, men detta är inte något som är unikt för religiös tro. En genuin upptäckarglädje eller nyfikenhet kan göra samma sak, precis som den uppriktiga viljan att bidra med kunskap. Att vara för entusiastisk religiös, kan snarare vara en nackdel, eftersom det lämnar den troende med dogmer som hen inte är beredd att kompromissa bort. En sådan sak är just frågan om evolution. Har människor och delfiner ett biologiskt släktskap och ett gemensamt (naturligt) ursprung? Eller är det så att ett övernaturligt väsen har haft ett finger med i spelet? Är du riktigt entusiastisk troende kanske du anser att Jahve utplånade nästan allt liv i en syndaflod, men lät Noak och

54 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/02/historisk-myt-att-vetenskap-och-kristen-tro-st-tt-i-konflikt>

hans familj rädda några väl valda individer. Där har du religionens verkliga bidrag till vår förståelse av vår omvärld.⁵⁵

Hesselboms beskrivning och hantering av begreppen vetenskap och religion målar upp en bild av två tankesätt, två sätt att se på världen som är fundamentalt annorlunda från varandra. Men medan Selander i sin artikel fokuserar på just kristendomen i sitt resonemang kring religionens relation till vetenskap, lyfter Hesselbom in andra religioner. Bevisen som Selander tar från vetenskapliga teorier (termodynamikens andra huvudsats⁵⁶ nämns som exempel) bevisar inte någon gud, menar Hesselbom och speciellt inte någon specifik gud. Idéer som Selander lyfter fram beskrivs i slutändan inte som tro utan som dogm:

Att bara tillskriva vetenskapliga framsteg till sin personliga gud, är ett reflexmässigt religiöst agerande, där ingen ens försöker peka ut specifika gudars olika ansvarsområden. För inte kan Selander använda annat än tro när han friskriver Vishnij och tillskriver Jahve diverse storhetsdåd? Han tar det på *tro*. Och "tro" är inte ens det bästa ordet, då tro indikerar en viss osäkerhet. Dogm är ett bättre ord.

Hesselbom tillskriver alltså en ytterligare nivå av inflexibilitet till sin meningsmotståndares sätt att resonera och argumentera.

Nr. 11 - "Därför är vetenskap och religion oförenliga"

Elfte artikeln, skriven av Patrik Lindefors, är ett svar på artikel 9 som förde fram argumentet att det inte rådde någon historisk konflikt mellan kristendomen och den moderna vetenskapen. Artikeln ämnar att ge svar på argumentationsfrågan och för en konstaterande argumentation för sin tes. Textens intertextualitet går att finna främst i sin koppling gentemot artikel 9 samt hemsidan för Credoakademien vilken Lindefors hämtar ett påstående från (närmare bestämt att de, dvs. Credoakademien, förnekar de delar av evolutionsteorin som står i kontrast mot bibeln). Artikeln ställer sig tydligt kritisk gentemot religion, vilket gör sig gällande redan i introduktionen av författaren som presenterar sig som aktiv i Humanisterna. Lindefors perspektiv är alltså sekulärt och ateistiskt och öppet sådant.

Lindefors argumenterar främst med vetenskapliga skäl för sina argument, med ett övergripande konsekvensskäl, att religion (i det här fallet kristendomen) skulle försvaga vetenskapen om de skulle föras samman.

55 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/03/religion-r-v-sensskilt-fr-n-vetenskap>

56 Termodynamikens andra lag säger att nivån av entropi inom ett slutet system kan aldrig minska.

Auktoriteten för sina argument kommer främst ifrån författaren själv i artikeln och i texten framgår även ett försök att frånta meningsmotståndarna deras auktoritet. Credoakademien, påpekar Lindefors, är inte ett forskningsinstitut sitt namn till trots.

Precis som artikeln Lindefors besvarar (artikel 9) så för han in ett historiskt perspektiv i sin argumentation. Artikel 9 menade att vi kunde se ett historiskt samarbete eller samspel mellan den kristna tron och den då framväxande moderna vetenskapen. Lindefors besvarar det med:

Men har inte kristendomen en särställning i västvärldens och vetenskapens historia? Jo, det går på goda grunder att hävda att både den grekiska och den kristna gudavärlden har haft avgörande inflytande på vetenskapen. Men på samma sätt som med alkemi och astrologi har man långsamt förflyttat universiteten bort från kyrkan och religionen bort ifrån vetenskapen. De två hör inte ihop och är lika oförenliga som olja och vatten.⁵⁷

Lindefors menar att det är själva metodologiska skillnaden mellan religion och vetenskap som gör dem oförenliga. Vetenskap menar han förlitar sig på undersökningar, religion på auktoriteters påståenden. Religion framställs i artikeln, precis som föregående artikel, som väsensskilt från vetenskapen. Vidare applicerar Lindefors ett karaktärsdrag i fortsatt historiskt perspektiv, att kristendomen i sitt försvar anammat tanken att ändamålet helgar medlen.

Nr. 12 - "Kyrkan har tvingats acceptera vetenskapen då den fungerar"

Tolfte artikeln, författad av Per Mikael Nilsson, fortsätter på argumentationsfrågan om vetenskapens relation till religion, även här med historiskt perspektiv inkluderat. Nilsson presenterar sig själv som historiker, att han har disputerat i teknik- och vetenskapshistoria, samt att han är ateist och religionskritiker. Intertextualiteten finnes främst i textens kritik av artikel 9 (författad av Mats Selander från Credoakademien).

Texten är alltså författad med ett explicit ateistiskt perspektiv. Textens auktoritet strömmar då främst från författaren själv och efterhand så fråntas Selander (författaren av artikel 9) sin auktoritet. Artikeln ämnar att ge svar på argumentationsfrågan men tar sig även an att vara föreskrivande med en uppmaning till sina meningsmotståndare, något jag återkommer till nedan. Artikeln ställer sig mycket positivt gentemot vetenskap och fråntar systematiskt religion alla möjliga positiva karaktärsdrag.

57 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/04/d-rf-r-r-vetenskap-och-religion-of-renliga>

Artikelns argument stödjer sig på konstaterande vetenskapliga skäl, samt sociala och ekonomiska i ett avseende. Nilsson lyfter fram argumentet att det är vetenskapen som möjliggjort alla teknologiska framsteg som stärkt samhället ekonomiskt och ökat levnadsstandarden. "Det går inte att driva ett kvarnhjul med böner och kristen tro"⁵⁸, skriver Nilsson.

Som nämndes ovan så fråntar Nilsson religionen dess möjliga positiva karaktärsdrag, detta med tydlig känslargumentation:

Medan vetenskapen är ständigt kreativ, levande, sökande, sprudlande vacker verksamhet är teologin en stillastående pöl av stinkande vatten som aldrig gett ifrån sig någonting produktivt. Teologerna har aldrig vetat, och vet fortfarande ingenting, om universum eller dess ursprung såvida man inte lutat sig mot vetenskapen. Universums ursprung inte [sic] nämligen inte en teologisk eller filosofisk fråga utan en vetenskaplig.⁵⁹

I sin vidare hantering av religion som begrepp och koncept går Nilsson bortom Selanders kristna perspektiv, något som kritiserats som ett snävt sådant. Det historiska perspektivet som Selander stödde sin tes på bemöts med en till viss del acceptans för att vetenskapen levt sida vid sida och utvecklats med kristendomen. Nilsson menar dock att Selander missar den stora bilden av vetenskapens historia och belyser de framsteg som gjordes under islams dominans. Bland annat nämns att algebra var en arabisk uppfinning. "/.../ vetenskapen är äldre än Nya Testamentet", skriver Nilsson och fortsätter med: "Selander verkar också helt glömma bort den icke-kristna världens bidrag till vetenskaperna."⁶⁰

Nilssons föreskrivande argumentation är att Selander, samt de som stödjer honom, bör sätta sig in i vetenskapligt arbete för att motbevisa evolutionen och i förlängningen lyfta fram intelligent design som teori. Detta är något som Nilsson menar är Selanders mål med sin argumentation, dvs. propagerandet för intelligent design. Nilsson för här in den sociala aspekten och beskriver Selanders taktik, något som vi kan se liknar den wedge-taktik som Numbers nämner i sin bok:

Men istället för man en lobbykampanj och debatterar i icke-vetenskapliga forum och publicerar propaganda för att få allmänheten att tro att en debatt mellan ID - och evolutionsförespråkare existerar inom det vetenskapliga samfundet. Man vill föra in sina idéer i skolan och "undervisa" våra barn i detta bakvägen; på politisk väg.⁶¹

58 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/05/kyrkan-har-tvingats-acceptera-vetenskapen-d-den-fungerar>

59 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/05/kyrkan-har-tvingats-acceptera-vetenskapen-d-den-fungerar>

60 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/05/kyrkan-har-tvingats-acceptera-vetenskapen-d-den-fungerar>

61 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/05/kyrkan-har-tvingats-acceptera-vetenskapen-d-den-fungerar>

Nr. 13 - "Kristen tro och vetenskap delar viktiga övertygelser"

Trettonde artikeln är Selanders svar på kritiken han fick efter artikel 9 ("Historisk myt att vetenskap och kristen tro stått i konflikt"), därmed tillkommer en tydlig intertextualitet gentemot både Selanders tidigare artikel samt de artiklar som ämnade att besvara hans tes. Artikeln är författad för att ge vidare svar på samma argumentationsfråga, dvs. relationen mellan religion och kristen tro ur ett historiskt perspektiv. Tesen är den samma som i artikel 9, att vi ur ett historiskt perspektiv kan se att konflikten mellan kristendomen och vetenskapen (den moderna vetenskapen) är i mångt och mycket överdriven, detta i propagandasyfte.

Artikeln ställer sig alltså tydligt positiv gentemot religion, i det här fallet begränsat till kristendomen. Men artikeln formulerar inte någon nödvändig konflikt med vetenskapen utan ställer sig positiv till den, med argumentet att religion och vetenskap främjar varandras utveckling.

Texten bygger främst upp argumentation för att försvara den tes Selander lade fram i artikel 9. Detta görs med ett historiskt perspektiv och med vetenskapliga skäl för argumenten. Tesen försvaras även med att gå bortom argumentationen och belyser en debattör (i det här fallet en motdebattör, Anders Hesselbom) och hans debatteknik. Selander menar att Hesselbom angriper honom på punkter som inte var relevanta för tesen, intelligent design och Selanders kristna syn på människovärdet. Detta är en utpositionering menar Selander och pekar på att Hesselbom ".../ riskerar härmed att diskvalificera sig som en seriös debattmotståndare."⁶²

Sina andra kritiker visar han mer uppskattning för men menar på att de missar målet med sin argumentation. Deras kritik mot tesen är påståendet att det visst har rått konflikt mellan kyrkan och vetenskapen att det visst har funnits ett motsatsförhållanden mellan kristendomen och vetenskapligt arbete. Selander påpekar då att han inte påstått något sådant utan han förklarar sig så här:

Det jag hävdar är att när dessa konflikter involverar kristen tro har de kraftigt överdrivits i propagandasyfte. Det har lett till att vår kultur lever med vanföreställningen att det rått en inneboende och ständigt pågående konflikt mellan kristen tro och vetenskap.⁶³

Selander för alltså fram samhällsliga skäl för sin argumentation. Att en i grunden onödig konflikt byggs upp där den inte behöver eller behövt nödvändigt existera. Detta för, i hans mening, motarbete kristendomen.

Nilsson, som författade artikel 12, uppmanade Selander till att arbeta vetenskapligt i sitt syfte för att

62 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/12/kristen-tro-och-vetenskap-delar-viktiga-vertygelser>

63 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/12/kristen-tro-och-vetenskap-delar-viktiga-vertygelser>

föra fram intelligent design och på så vis styrka sina argument. Denna föreskrivande argumentation bemöter Selander i sin text. Han väljer här att gå bort från det vetenskapliga perspektivet:

Problemet är att inte heller diskussionen kring ID i första hand är en vetenskaplig diskussion. Mer än något annat är det en filosofisk och vetenskapsfilosofisk diskussion som i mångt och mycket handlar om vetenskapens natur och gränser. Konflikten kring ID har dessutom både religiösa och icke-religiösa på båda sidorna. [...] Diskussionen kring ID bottenar visserligen i en konflikt mellan en stängd naturalistisk vetenskapssyn och en öppen (ofta men inte nödvändigtvis teistisk) vetenskapssyn.⁶⁴

Vidare menar Selander att vetenskapen och den naturalistiska världsbilden är två skilda ting och han menar att Nilsson och Lindenfors inte har den insikten. Selander menar att debatten begränsas för att utan separationen kan man inte föra in en övernaturlig dimension i sin världssyn, utöver den naturalistiska.

Selander menar att insikten om den övernaturliga dimensionen har bidragit till att utforma den moderna vetenskapen under historiens gång.

Nr. 14 - "Så skiljer sig religiös tro från vetenskap"

Artikeln, författad av Anders Hesselbom, fortsätter att behandla och ger svar på argumentationsfrågan om relationen mellan religion och vetenskap, med en tydlig fokus på evolutionsfrågan samt kristendomen. Det kristna perspektivet gör sig aktuellt främst pga. Selanders tidigare artiklar som utesluter andra religioner i sin argumentation. Hesselbom behandlar i kontrast även andra religioner i sina argument. Här finner vi en tydlig intertextualitet mellan texterna samt tidigare artiklar i debatten.

Hesselbom lyfter även in Michael Behe (amerikansk förespråkare för intelligent design argumentet) i sin text för att belysa ett argument inom rörelsen för intelligent design, närmare bestämt oreducerbar komplexitet. Detta innebär ett system där flera delar bidrar till den grundläggande funktionen i en organism. Något som skulle innebära att allt skulle sluta fungera om en del saknas. Artikeln i fråga ställer sig tydligt positiv gentemot vetenskap som kunskapssystem medan den belyser religion ytterst negativt.

Hesselbom håller sig i sin argumentation till vetenskapliga resonemang och beskrivningar av den vetenskapliga metoden och hur den kontrasterar sig gentemot religiös metod. Artikelns perspektiv är explicit ateistisk och bygger på konstaterande vetenskapliga skäl.

⁶⁴ <http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/12/kristen-tro-och-vetenskap-delar-viktiga-vertygelser>

Texten är uppbyggd så att Hesselbom listar olika typer av religiös syn på världen och systematiskt förklara hur de förhåller sig till den moderna vetenskapen. Samexistens, menar Hesselbom, är bara möjlig så länge tro förblir tro och inte försöker vara mer än så. Som exempel nämner Hesselbom teistisk evolution.⁶⁵

Hesselbom gör, till skillnad från de debattörer som faktiskt är positiva gentemot intelligent design, så att han beskriver argumenten för just intelligent design och sedan hur de brister. Detta kan ses som ett sätt att omöjliggöra dessa argument längre fram i debatten från potentiella meningsmotståndare som t.ex. Selander. Hesselbom skriver:

Om teistisk evolution *inte är vetenskap*, men inte heller *står i konflikt med vetenskap*, så gör Intelligent Design (ID) verkligen det. ID hamnar i ett läge där man *inte* vill hitta naturliga förklaringar till t.ex. bakterieflagellens ursprung, eftersom en fungerande naturlig förklaring raserar ett argument för designern.

I sin retorik gör Hesselbom så att han benämner den kristna guden som en gammal krigsgud från mellanöstern. Detta retoriska knep bör man antagligen se som ett sett att placera källan för de kristnas auktoritet i deras argumentation långt bort från det aktuella ämnet, både kronologiskt och geografiskt. Att de kristnas gud benämns som en krigsgud, i ett modernt perspektiv, kan enbart ge negativa associationer.

Nr. 15 - "Kreationismen har ingen plats i skolan, KD!"

Artikeln behandlar argumentationsfrågan om vilken roll kreationismen och intelligent design ska ha inom skolan. Texten är utformad för att ge svar på argumentationsfrågan. Det handlar alltså inte om att öppna upp för frågan om kreationismen (dvs. en sökande inställning) utan att ge svar, rent konstaterande. Det går att spåra artikelns intertextualitet till ett kristdemokratiskt seminarium som resulterade i ett beslut att öppna upp för möjligheten att föra in intelligent design i skolan. Detta gjordes av kristdemokraternas utbildningspolitiska talesperson.

Artikeln är författad av Jakob Lundgren som är förbundsstyrelseledamot i Grön Ungdom. Tesen som han driver i sin artikel är att kreationismen inte har en plats i skolan annat än inom ramen för religionsvetenskapliga kurser. Texten har genomgående ett explicit sekulärt perspektiv.

Hans argumentation bygger på ett öppnande känslöargument där han beskriver kristdemokraternas

⁶⁵ Teistisk evolution kan kort beskrivas som en acceptans för evolutionsteorin men med synen att en gud eller gudar ligger bakom själva evolutionens konstruktion.

agerande som skrämmande. Det som beskrivs som skrämmande är att kristdemokraterna (specifikt Yvonne Andersson): "/.../ försöker bidra till att föra den svenska utbildningsdebatten åt det amerikanska hållet där religion får gå före vetenskapliga resultat och framsteg."⁶⁶

Lundgren för även fram ett konsekvensargument med ett tydligt samhälleligt och även globalt perspektiv:

Men låt oss för en sekund backa bandet och fundera på vilken grund vi vill att den svenska skolan ska stå. Jag minns själv när jag och en kompis ville debattera Intelligent Design på biologin och läraren tvekade eftersom hen inte ville ha icke-vetenskapliga inslag i sin undervisning. Det finns alltså en ambition om att vår undervisning ska ha stadig grund i vetenskapen. Att låta vetenskapen ligga till grund är sunt om vi vill att vår svenska utbildning ska vara internationellt konkurrenskraftig. Skapelseberättelsen får vi läsa under religionsundervisningen eller på fritiden.⁶⁷

Avslutande för Lundgren även fram en föreskrivande argumentation, en uppmaning till Yvonne Andersson från kristdemokraterna: "/.../ att presentera en enda vetenskaplig artikel som presenterar bevis för ID och som publicerats i en respekterad naturvetenskaplig tidskrift."⁶⁸

Själva artikeln målar upp en bild av att vetenskap som koncept är något internationellt och positivt, något som bidrar till att stärka samhället. Religion i kontrast förstås som något som kan försvaga vetenskapen och i längden försvaga samhället om den tillåts göra så.

Nr. 16 - "Beklämmande missuppfattningar om Intelligent Design"

Artikeln, skriven av Per Landgren, är ett svar på den kritik han fått i tidigare artiklar. Artikeln håller sig alltså kvar vid samma argumentationsfråga och ämnar att ge svar på den, samt för även fram en föreskrivande del i sin tes. Tesen som Landgren driver är den samma som tidigare men lägger här fokus på just aspekten att hans meningsmotståndare inte förstår intelligent design.

Artikeln ställer sig tydligt positiv gentemot intelligent design och religion, samt vetenskap. Skälen för hans argumentation är även vetenskapliga. Landgren menar att vetenskapen stärks av att acceptera intelligent design som hypotes.

Artikeln är främst ett svar gentemot Jacob Lundgren (artikel 15) som han kritiserar för att blanda ihop kreationism med intelligent design, för att sedan angripa kreationismen. För att styrka sin auktoritet i argumentationen använder sig Landgren av framstående debattörer, positivt inställda till

66 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/04/kreationismen-har-ingen-plats-i-skolan-kd>

67 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/04/kreationismen-har-ingen-plats-i-skolan-kd>

68 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/04/kreationismen-har-ingen-plats-i-skolan-kd>

intelligent design, så som Michael Behe. Landgren skriver:

För det första är inte Intelligent Design [sic] detsamma som kreationism. När biologen och ateisten Richard Dawkins definierar biologi skriver han att "Biology is the study of complicated things that give the appearance of having been designed for a purpose." (The blind Watchmaker, 1986, s. 1) Utifrån dylika biologiska men även t.ex. kosmologiska data kan man i motsats till Dawkins dra slutsatsen att det finns en ändamålsenlighet och intention bakom den biologiska mångfalden och hela universum. Detta är kärnan i det som i USA kallas Intelligent Design. /.../ Lundgren drar in den amerikanska debatten, och det är därför värt att påpeka att flera framstående offentliga företrädare för ID står samtidigt för evolution, t. ex. professorn i biokemi Michael Behe. När sedan Grön Ungdoms Lundgren kritiserar kreationismen i stället för ID visar han bara okunskap samt prov på guilt-by-association.⁶⁹

Det större samhällsperspektivet som togs upp av Jakob Lundgren i sin artikel håller även denna artikel sig kvar vid och bemöter kritiken. Landgren håller med om påståendet att skolans undervisning skall vila på vetenskapliga grunder. Däremot går han vidare och belyser att en del frågor ej går att besvara då det ibland rör sig om vad han kallar unika händelser, något som ej går att fånga med experimentell vetenskap eller politiska oneliners.

Artikeln kritiserar även hur debatten förs av Jakob Lundgren och avslutande förs så en uppmaning fram, att hans meningsmotståndare skall sluta med intolerant propaganda och kliva ner från politiska barrikader. Artikeln avslutas med en uppmaning till Lundgren att läsa William A. Dembskis (f. 1960) bok *The Design Inference* (1998).

Nr. 17 - "Intelligent Design är samma sak som kreationism"

Artikeln är skriven av Per Mikael Nilsson (författade även artikel 12). Den ämnar att ge svar på argumentationsfrågan om intelligent design och kreationism, om det är en och samma sak eller ej. Artikeln är ett direkt svar på artikel 16 som skrevs av Per Landgren, i sin tur mycket positivt inställd till intelligent design och hävdade att det inte var samma sak som kreationism.

Argumentet som denna artikel för fram är att intelligent design, precis som titeln påpekar, är samma sak som kreationism. Genom texten framkommer det tydligt att Nilsson är kritisk mot religion och i förlängningen intelligent design. Detta görs tydligt redan i presentationen då han beskriver sig som ateist och religionskritiker vid sidan om att han är teknik- och vetenskapshistoriker.

Argumentet tar sin form i påståendet att intelligent design inte bygger på några vetenskapliga bevis

⁶⁹ <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/05/bekl-mmande-missuppfattningar-om-intelligent-design>

överhuvudtaget. Här specificerar Nilsson det till just Landgrens idé om intelligent design. För att styrka sin argumentation tar Nilsson upp ett domstolsbeslut som avgjordes i USA (Kitzmiller v. Dover, 2004). Det fastslogs där att intelligent design är det samma som kreationism samt att det inte håller som en vetenskaplig teori. Nilsson påpekar vidare att respekterade vetenskapsmän och kvinnor ställde upp på evolutionens sida medan det samma inte skedde till stöd för intelligent design.

På så vis stärker Nilsson här sin egen auktoritet i frågan samt ifrågasätter i sin tur Landgrens auktoritet.

Nilsson beskriver även stödet för intelligent design av religiösa personer som något slags reaktionärt agerande för att rädda sin världsbild, något som kontrasteras mot ett mer vetenskapligt agerande:

Den enda anledningen till att man finner denna idé rimlig och attraktiv, och lägger ner möda på att argumentera för den, är att man har en religiös tro som skulle raseras om det inte fanns en intelligent skapare av universum.⁷⁰

Nilsson angriper även Landgrens sätt att argumentera och menar att det faktum att Landgren själv inte nämnt sådant som domstolsbeslutet ovan är en slags mörkläggnings av fakta, något han menar är beklämmande.

Nr. 18 - "Vetenskaplig forskning och religiös tro måste hållas isär"

Artikeln är skriven av författaren och barnläkaren Roland Sennerstam som doktorerat inom cellbiologi och onkologi. Textens argumentationsfråga är tydlig redan i titeln, alltså frågan om relationen mellan vetenskap och religion.

Textens tes är tydlig och går att finna i titeln. Sennerstam konstaterar att vetenskap och religion måste hållas isär, att religionen inte får hindra ett fritt vetenskapligt arbete. Sennerstam är dock inte kritisk mot religion i sig men menar att det måste vara och förbli en personlig övertygelse där individer får fritt använda sig av vetenskapliga framsteg för att bygga vidare på denna personliga religion.

Texten kan ses som en reaktion på en publicering, av Anders Gärdeborn, på sin blogg. Gärdeborn är medlem i den svenska föreningen Genesis. Det argument som Sennerstam reagerat på är Gärdeborns påstående att jorden är omkring tio tusen år gammal.

⁷⁰ <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/07/intelligent-design-r-samma-sak-som-kreationism>

Sennerstam för fram vetenskapliga skäl i sin argumentation, som precis nämnts, för att skydda den vetenskapliga processen. Detta argument stödjer han på historiska grunder och menar att den vetenskapliga processen under 2000 år fört religionen åt sidan som i sin tur fått lämna över kontrollen. Denna beskrivning ställer sig i kontrast mot artikel 9 (se ovan).

Religion beskriver Sennerstam som en tankeprocess som saboterar den vetenskapliga modellen på så vis att den styr forskningen mot önskade resultat och som exempel på detta tar han upp intelligent design, sprunget ur kreationismen menar han.

Avslutande för Sennerstam fram en föreskrivande argumentation, där han uppmanar kreationisterna att göra en omläsning av skapelseberättelsen. Han uppmanar till en fokusering och identifiering med de åsidosatta, svaga och sjuka. Sennerstam avslutar med: "Måste man ta till sådana drastiska kullerbyttor, som att säga att jordens ålder är ca 10 000 år för att få det att gå ihop, då är det dags för att [sic] annat tankesår."⁷¹

Nr. 19 - "Mina kritiker visar på beröringsskräcken för Intelligent Design"

Artikel nitton är skriven av Per Landgren och som text fungerar den både som en redovisning av en föreläsning som Landgren hållit, och som en reaktion på den kritik som intelligent design mött på Newsmill.

Artikeln håller sig till argumentationsfrågan om intelligent design ställning rent vetenskapligt och Landgren ämnar att ge svar på denna fråga. Detta görs genom att citera av framstående forskare, som t.ex. nobelpristagaren Arno Penzias. Landgren själv påpekar att han själv inte är naturvetare och kan därmed inte gå in i detalj för att redogöra för olika argument för intelligent design. Istället ligger hans och textens fokus på en slags idéhistorisk nivå och redovisning av debatten, med det slutliga argumentet att kritikerna av intelligent design och honom personligen lider av beröringsskräcken. Det idéhistoriska perspektivet stärks av historiska exempel som t.ex. Aristoteles. Mer exakt hur Aristoteles förhåller sig till tanken om intelligent design går inte Landgren in på.

Många av de argument som Landgren för fram i sin redovisning av den föreläsning han höll under Almedalsveckan, är inte argument som strömmar ur honom själv utan han plockar från framstående forskare och stora namn, religiösa som agnostiker.

Bland namnen finner vi t.ex. Ronald Numbers som nämnts tidigare i denna uppsats. Poängen som

⁷¹ <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/07/vetenskaplig-forskning-och-religi-s-tro-m-ste-h-llas-is-r>

Landgren gör med hjälp av honom är att Numbers menar att det är fel att benämna intelligent design som kreationism. Att göra så, menar Numbers, är det enklaste sättet att misskreditera intelligent design.

Landgrens artikel är också en beskrivning av och svar på den kritik som förts fram på newmills, där han fokuserar främst på Per Mikael Nilssons argumentation. Nilsson förde fram argumentet att intelligent design inte var en vetenskaplig teori för att bemöta Landgrens tidigare artikel. Landgren påpekar här i artikel 19, att han aldrig menat att påstå något sådant, att Nilssons argumentation därmed är av ett slags oärligt slag.

Landgren intar en defensiv ställning i sin avslutande argumentation och känslargumentationen är inte långt borta. Han menar att Nilsson och Grön Ungdom (artikel 15) gör debatten till en boxningsring och pucklar på med fördomar och osakligheter. Vidare skriver Landgren:

Av denna debatt att döma verkar det finnas inte bara en beröringsskräck utan en närmast patologiskt betingad känslighet eller intolerans mot att ens tillåta att ID tas upp på agendan, beskrivs och analyseras. Måne handlar det inte bara om beröringsskräck? Kanske handlar det om något djupare och långt mer känsligt. Kanske handlar det om att den egna övertygelsen hotas?⁷²

I artikeln finner vi alltså en typ av argument som används av Landgren, som vanligtvis skulle gå att finna hos de kritiska gentemot intelligent design, en spekulation kring om inte motståndet mot en tes kanske bottnar i rädsla över att ens världsbild förändras vid dess acceptans.

Nr. 20 - "Intelligent Design är lika relevant som astrologi"

Tjugonde artikeln är författad av Per Mikael Nilsson. Den är ett svar och en reaktion på artikel 19, skriven av Per Landgren och ämnar att ge svar på argumentationsfrågan om relevansen med intelligent design. Textens intertextualitet är främst synlig gentemot tidigare artiklar.

Tesen som Nilsson för fram med sin text är att, precis som avslöjas redan i titeln, så är intelligent design lika relevant som astrologi. Titeln och delar av texten påpekar, mest implicit, att astrologi är ovetenskapligt. Det är något förutfattat i argumentationen.

Frågan om intelligent designs vetenskapliga status fortskrider i texten. Landgrens påstående, att han aldrig menat att intelligent design var en vetenskaplig teori, får kritik från Nilsson i texten. Han går

⁷² <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/09/mina-kritiker- visar-p-ber-ringsskr-cken-f-r-intelligent-design>

systematiskt igenom Landgrens tidigare påstående och även om Landgren aldrig rakt ut sagt att intelligent design var en vetenskaplig teori menar han att retoriken insinuerar denna slutsatsen. Nilssons argumentation i texten bygger främst på juridiska skäl och dessa argument stödjer sig på domstolsbeslut i USA. Domstolsbeslut som Dover-fallet, tidigare nämnt, som slog fast att intelligent design är kreationism samt att det inte håller som vetenskaplig teori. Landgrens försvar i sin text var dock att han inte argumenterade för att intelligent design var en vetenskaplig teori. Nilsson ställer då den öppna frågan: "/.../ vad är det då han gör?"⁷³

Religion eller framför allt religiösa människors agerande inom ramen för intelligent design beskrivs i texten som aktörer som envist saboterar naturvetenskaplig undervisning. Deras argument beskrivs som nonsens som upprepade gånger måste bemötas och vederläggas. Ur en vetenskaplig synvinkel menar Nilsson att det är en icke-fråga. Här får man istället en bild av att effekten tar plats på det sociala planet, att även om vetenskapen inte berörs, berör intelligent design den sociala arenan. Slutligen tar Nilsson fram ett mera föreskrivande argument om debattörernas auktoritet och lyfter fram förslaget att de (dvs. Nilsson själv och Landgren) kanske bör jämföra antalet publicerade artiklar i internationella peer review tidskrifter.

Nr. 21 - "Kristdemokraterna organiserar kunskapsfientlighet"

Artikeln är skriven av Anders Hesselbom. Den håller sig till argumentationsfrågan om kristdemokraternas relation till vetenskap. Denna fråga ämnar även texten att ge svar på med konstaterande retorik. Artikeln är på sätt och vis ett angrepp på Per Landgrens tidigare artiklar på Newsmill där Hesselbom gör det klart att Landgren är kristdemokrat, att Landgrens åsikter i mångt och mycket är representativt för just nämnda parti.

Tesen som texten driver är att kristdemokraterna vill lyfta fram kreationismen som idé och att den syn kreationister har på vetenskap inte enbart kolliderar med etablerade vetenskapliga teorier över frågan om arters ursprung, evolution, osv. Det Hesselbom menar är att den religiösa övertygelsen hos kreationister (här med en fokus på just kristdemokraterna) bidrar till en konflikt med andra vetenskapliga discipliner. Hesselbom lyfter fram astronomi, geologi, paleontologi samt synen på hur atomer fungerar. Det hela tycks grunda sig i kreationisters syn på hur gammal världen är, deras ovilja att acceptera en ålder på t.ex. 4 miljarder år. Hesselbom skriver om dessa kreationister och kristdemokraterna:

⁷³ <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/10/intelligent-design-r-lika-relevant-som-astrologi>

Det är alltså inte de mest progressiva politikerna som uttalar sig om skapelsetro här på Newsmill, och inför valet kan det vara bra att tänka på att de flesta som vill utmåla skapelsetro som vetenskap, eller missakta riktig vetenskap, just kommer från Kristdemokraterna.⁷⁴

Här kommer alltså den sociala aspekten in i texten där Hesselbom målar upp ett slags konsekvensskäl för sin argumentation. Kreationister i styrande position skulle i mångt och mycket bidra till försämrad vetenskap.

Nr. 22 - "Intelligent Design kan användas som en arbetshypotes"

Tjugoandra artikeln är författad av Per Landgren och är uttryckligen hans avslutande inlägg om intelligent design. Texten håller sig till intelligent design som argumentationsfråga och syftar till att ge svar på denna, med fokus på det retoriska språk som rått under debatten mellan honom själv och hans meningsmotståndare, främst Per Mikael Nilsson. Det är också gentemot Nilsson och de artiklar han publicerat tidigare på Newsmill som vi finner textens intertextualitet.

Tesen som Landgren för fram är tvådelad. Först och främst förklaras att han personligen aldrig syftat till att intelligent design är en vetenskaplig teori. Den andra delen av tesen är att Nilsson brister i sin retoriska förmåga och inte bidrar med något konstruktivt till debatten.

Stödet för sina argumentationsskäl, vilka är av en retorisk natur, är baserat på analyserande av hur Nilsson bemött och argumenterat mot honom i tidigare artiklar. Landgren menar som ovan nämnt att intelligent design inte är en vetenskaplig teori. Han skriver: "Själv har jag varken sagt eller skrivit att ID är vetenskap eller ens en vetenskaplig teori."⁷⁵ Varför detta inte blivit accepterat i debatten menar Landgren är tack vare missförstånd.

Landgren betonar också bristen i den allmänna synen, inom debatten för intelligent design, på vetenskap:

Hela denna populära internationella diskussion om vetenskap och vetenskaplighet i samband med ID tycks ju dessutom utgå ifrån uppfattningen att själva benämningen vetenskap är som ett slags garanti för dess rationalitet. De flesta som gett sig in i denna debatt tycks emellertid vara överens om att [sic] vetenskapliga [sic] teorier är provisoriska till sin natur. Allt ska kunna ifrågasättas och prövas.⁷⁶

Landgrens användande av religion som begrepp tar sig en oväntad form, då han själv argumenterar

74 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/14/kristdemokraterna-organiserar-kunskapsfientlighet>

75 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/16/intelligent-design-kan-anv-ndas-som-en-arbetshypotes>

76 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/16/intelligent-design-kan-anv-ndas-som-en-arbetshypotes>

med en religiös bakgrund och kristet perspektiv men applicerar det på sin meningsmotståndare i form av Nilsson. I sin kritik mot människors uppfattning av vetenskap som begrepp skriver Landgren:

Vetenskaplighet i sig garanterar dessutom inte att en viss teori är sann etc. Även domaren John Jones i domslutet av det berömda Kitzmiller et al. versus Dover Area School District , vilket PMN okritiskt tycks följa likt en religiös urkund, blandade ihop dessa saker.⁷⁷

Avslutande i sin artikel skriver Landgren även att Nilssons egna trosuppfattning förhindrar honom att föra en konstruktiv diskussion. Här finner vi att båda sidorna i princip använder samma argument, att en trosuppfattning/religiös övertygelse försämrar debattklimatet.

Nr. 23 - "Intelligent Design är inte en vetenskaplig arbetshypotes"

Den sista artikeln är skriven av Per Mikael Nilsson och är avslutande för debatten som förts under 2012. Texten argumentationsfråga är intelligent design och dess status som begrepp och idé. Intertextualitet går främst att finna gentemot tidigare artiklar och främst artikel 22, skriven av Per Landgren. Den tes som Nilsson för fram i sin artikel är att intelligent design inte är en vetenskaplig arbetshypotes, så som Landgren påstod i artikel 22.

Artikeln är överlag skriven med kritisk hållning gentemot religion och intelligent design. Nilssons ateistiska perspektiv görs explicit och känslargument till förmån för vetenskap går att finna i en avslutande hyllning till dess potential.

Nilssons argumentationsskäl är främst retoriska och är en kritik gentemot Landgren. Debatten har här tagit sin form i att de två (Landgren och Nilsson) kritiserar främst retoriken i varandras argumentation.

Texten för även fram en konsekvensargumentation där intelligent design ses som något som skulle inverka skadligt på samhället i stort och försämma det vetenskapliga arbetet.

Den främsta kritiken gentemot Landgren går att summera med ett citat av Nilsson:

Nu har ju Landgren redan signalerat att den senaste artikeln var hans sista i ämnet men jag vill ändå upprepa de [frågor] som jag ställde tidigare: Om du inte påstår att ID är en vetenskapligt giltig teori, och om de citat ur din artikel som jag gav inte ens antyder något sådant, varför diskuterar du ens denna idé? Om din vurm för ID inte har med din kristna tro att göra, vad är det då som animerar dig att söka en

⁷⁷ <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/16/intelligent-design-kan-anv-ndas-som-en-arbetshypotes>

designer?⁷⁸

Kritiken som Nilsson för fram gentemot intelligent design i texten är främst ett angrepp på dess bristande vetenskaplighet. Här påpekas alltså inget om dess koppling till kreationismen explicit. Däremot förs religion in i texten i Nilssons beskrivning av hans egen agenda, då han påpekar att han ämnar till att göra motstånd mot religiösa snurrigheter:

Min agenda är att se till att sådana som Landgren aldrig får ha något att säga till om när det gäller vad våra barn skall lära sig i skolan rörande vetenskap - och då framför allt biologi. Min agenda inkluderar även att göra motstånd mot andra religiösa snurrigheter varhelst de må dyka upp. Jag har aldrig stuckit under stolen med min egen agenda.⁷⁹

4.4 Sammanfattning 2012

Debatten under år 2012 inleds med ett inlägg från Mats Selander i vilket han för fram tesen att, ur ett historiskt perspektiv, har vetenskapen och den kristna religionen inte stått i konflikt. Selander argumenterar istället för att de två har bidragit till varandras framväxt och förstärkande.

Denna artikel inleder debatten om just vetenskapens relation till religion i det stora hela men mer fokus läggs på just intelligent design efter att Per Landgren reagerat på artikel 15, som kritiserade kristdemokraterna för deras vetenskapssyn.

Själva diskursen i sig bör sägas domineras av dem som ställer sig kritiska mot religion eller framförallt kritiska mot det som de anser är religionens intrång på den vetenskapliga arenan. Fem artiklar argumenterar positivt gentemot religionens relation till vetenskap och intelligent design, medan tio ställer sig negativa.

Religion representeras i debatten nästan uteslutande av kristendomen, vilket också kritiseras.

Vetenskap som begrepp och idé är det ingen som direkt kritiserar utan debatten handlar överlag om hur religionen skall och har förhållit sig till den.

Det större samhällseliga perspektivet kommer ofta in i formen av konsekvensskäl i argumentationen från de som är kritiska gentemot intelligent design och religion. Tillåts religionen påverka vetenskapen, menar de, skulle vetenskapen försvagas.

Kristdemokraterna får också kritik där konsekvensen påstås vara att om deras inflytande skulle öka skulle de kunna påverka undervisningen och fördärva utbildningen för elever.

Avslutningsvis uppstår en viss förvirring kring vad exakt intelligent design är då Lundgren som

78 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/17/intelligent-design-r-inte-en-vetenskaplig-arbetshypotes>

79 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/17/intelligent-design-r-inte-en-vetenskaplig-arbetshypotes>

argumenterat positivt gentemot intelligent design menar att det inte är en vetenskaplig teori.
Responsen från Per Mikael Nilsson blir då en fråga, då han undrar vad Lundgren vill, samt vad som driver honom?

5. Resultat

Så vilken skepnad tar diskursen, så som den avgränsades i frågeställningen? Det bör inledningsvis göras tydligt att ingen av debattörerna som analyserats i arbetet ställt sig explicit eller implicit negativ gentemot vetenskap som begrepp eller idé. Meningsskiljaktigheten finner vi istället i var religionen placeras i relation till den moderna vetenskapen (eller historiskt i relation till den moderna vetenskapens framväxt).

Själva diskursen i sig domineras av de som är uttalat negativa till intelligent design och/eller kreationism. De som förespråkar intelligent design eller som genom olika sorters argumentation stärka religionens ställning (t.ex. artikel 9) går emot den dominerande ståndpunkten och utmanar etablerade mönster. Den förskjutna maktfördelningen inom diskursen ligger alltså till nackdel för de som vill föra fram intelligent design som vetenskap. Här bör dock Per Landgrens argumentation framhållas, då han menade att etableringen av intelligent design som vetenskaplig teori inte var syftet med hans debattinlägg. Mer om detta nedan.

Även om denna uppsats inte har ett kvantitativt syfte kan det vara av intresse att se på antalet artiklar för och emot intelligent design. Antalet artiklar, explicit eller implicit, positiva till intelligent design var totalt åtta medan hela fjorton artiklar argumenterade emot dessa. Artiklar positiva gentemot intelligent design eller med fokus på att kritisera evolutionsteorin var också de som initierade debatterna.

Var finner vi religionen i debatten? Den tar sig olika roller hos debattörerna men överlag tycks religionen eller religiositet bli en slags belastning när det debatteras i relation till vetenskap.

Inledningsvis 2012 ser vi hur Mats Selander argumenterar för att visa på den positiva effekten som kristendomen haft för framväxten av modern vetenskap. Motivet för denna argumentation tycks vara Selanders syn på den moderna diskursen kring religion och framförallt kristendomen. Han ser en medveten smutskastning och propagandakampanjer för att belysa eller konstruera negativa exempel på hur religionen försvårat eller hämmat vetenskaplig utveckling.

Religion finner vi i artiklarna som applicerat på människors agerande, ett slags religiöst agerande.

Intressant nog är detta en retorik som återfinns i artiklar både kritiska som positiva gentemot intelligent design. Artikel tio använde sig t.ex. av meningen: "Att bara tillskriva vetenskapliga framsteg till sin personliga gud, är ett reflexmässigt religiöst agerande, där ingen ens försöker peka ut specifika gudars olika ansvarsområden."⁸⁰

De tre fellows på Claphaminstitutet som författade artikel 6 använder religionsbegreppet i sitt försvar från angrepp av Patrik Lindenfors. Här anklagas Lindenfors för att bidra till en försämring

80 <http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/03/religion-r-v-sensskilt-fr-n-vetenskap>

av debatten, något som drivs på av vad de beskriver som religiös glöd.

Vi kan även se på artikel 22, där en religiös debattör (Per Landgren) applicerar religiöst agerande på sin motståndare (Per Mikael Nilsson) då han menar bland annat att han följer ett domslut okritiskt likt en religiös urkund. Landgren, själv kristen, målar upp religion som något inflexibelt.

Religionen i debatten tar sig även en mycket kristen karaktär då de som argumenterar positivt för intelligent design eller religion är kristna. Artiklar författade av Selander är t.ex. alla ur ett uttalat kristet perspektiv och utesluter andra religioner.

Detta är något som givetvis kritiseras övergripande men detta perspektiv och centrering runt kristendomen som de religiösa har möjliggör också för angrepp. I artikel fjorton ser vi t.ex. hur Hesselbom kopplar samman negativa aspekter till kristendomen då han beskriver de kristnas gud som en öken- och krigsgud.

Religion tycks enbart få någon positiv roll då den sätts i historiskt perspektiv, i t.ex. artikel nio. Men även här får den ställningen försvaras och kritiska debattörer (artikel 10, 11, 12) är snabba att måla upp religionen likt en bromskloss samt att i relation till kristendomen belysa positiva bidrag till den moderna vetenskapens framväxt utanför den kristna sfären.

Det kan vara till fördel att använda sig av en religionsdefinition av framstående personer inom disciplinen religionsvetenskap. Låt oss se på Talal Asads⁸¹ definition så som den framställs i Bruce Lincolns⁸² bok *Holy Terrors - thinking about religion after 9/11* (2003):

1. A discourse whose concerns transcend the human, temporal, and contingent, and that claims itself a similarly transcendent status. [...]
2. A set of practices whose goal is to produce a proper world and /or proper human subjects, as defined by a religious discourse to which these practices are connected. [...]
3. A community whose members construct their identity with references to a religious discourse and its attendant practices. [...]
4. An institution that regulates religious discourse, practices, and community, reproducing them over time and modifying them as necessary, while asserting their eternal validity and transcendent value.⁸³

Utifrån ovan beskrivna definition, är intelligent design religion? Ett kort och definitivt svar vore omöjligt. Svaret blir ett mer utdraget resonemang, att intelligent design mycket väl kan vara i sig en komponent av en större religiöst övertygad världsbild som en individ eller grupp har. Utifrån den debatt som fördes på Newsmill så är det aldrig så att designern i denna idé nödvändigtvis måste vara gud (i kristen bemärkelse), även om det är detta som diskursen tar som givet. Designern kan dock vara en deistisk eller i någon form bortomvärldslig entitet.

81 f. 1933, saudi-amerikansk antropolog.

82 f. ?, professor vid Divinity School - The University of Chicago.

83 Lincoln, (2003) sid 5-7.

Det är utan tvekan så att delar av debatten tycks anta skepnaden av den wedge-taktik som Numbers nämner i sin bok. Argumentationen för intelligent design görs frikopplad från religiös terminologi och då talas det inte om någon designer som av nödvändighet måste vara den kristna guden eller någon annan gudomlighet.

Inledande för 2010 års debatt ser vi hur de tre debattörerna från Claphaminstitutet argumenterar i form av kritik av evolutionsteorin. De lyfter alltså inte fram intelligent design eller kreationism för att sedan påvisa styrkan i dessa, utan de angriper vad de anser är svagheter i evolutionsteorin. Förutom att de utger sig för att vara fellows vid Claphaminstitutet finner man inte någon direkt religiös argumentation.

Debattörerna från Claphaminstitutet använder sig av ord som darwinism eller neo-darwinism, ord som aldrig används av deras meningsmotståndare. Ord som inte heller tycks fastna och återkomma senare. Den första artikeln belyser också diskursen ur ett maktperspektiv olikt senare artiklar, med underrubriken "Den darwinistiska åsiktsdiktaturen".

Angående den vetenskapliga aspekten och debattörers syn och användande av termen bör vi belysa artikel 13, skriven av Mats Selander, som påpekar att diskussionen främst inte är en vetenskaplig. Istället belyser Selander uppfattningen att vetenskapen måste skiljas från en naturalistisk världsbild. Selander argumenterar alltså för en möjlig metafysisk vetenskap.

Angående just vetenskapligheten så kan vi även se på den dialog som avslutade 2012 där Per Landgren går bort från vetenskapen med orden "Själv har jag varken sagt eller skrivit att ID är vetenskap eller ens en vetenskaplig teori."⁸⁴ Vidare påpekar Landgren att intelligent design är en möjlig arbetshypotes som inbegriper en kritik av meningsmotståndares uppfattning av vetenskap som en garanti för rationalitet.

Det är givetvis inte möjligt för mig att slå fast debattörernas bakomliggande motiv men utan tvekan tycks det som om den debatten som vuxit fram i USA, med wedge-taktiken som en aspekt, har påverkat den svenska diskursen.

Den vidare sociala aspekten gör sig främst tydlig i den senare debatten även om flera artiklar tidigare påpekat konsekvenserna i ett socialt sammanhang, om den ena eller den andra tesen anammas. Sent i debatten kommer dock artikel 15 in, skriven som en kritik mot kristdemokraterna (av Grön Ungdoms Jakob Lundgren) och deras möjliga påverkan på vetenskaplig undervisning i skolan, om detta parti skulle öka sitt inflytande i det svenska samhället. Även artikel 17, skriven av Anders Hesselbom, kopplar samman kristdemokraterna med en mängd negativa aspekter av religion samt en vetenskapsfientlighet.

⁸⁴ <http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/16/intelligent-design-kan-anv-ndas-som-en-arbetshypotes>

Diskursen som analyserats här är visserligen avgränsad och visar inte på hela den svenska debatten om intelligent design och/eller kreationism, eller religionens vara och icke vara för den delen. Men det vi ser är debattörers medvetenhet om att inflytande i diskursen kan leda till samhällliga förändringar genom den demokratiska processen.

Religionen tar i det här avseendet på sig en skepnad av att vara en belastning om den inte i sig är mål för analys och inte ett kunskapssystem. Ingen debattör tar heller på sig rollen att argumentera emot den mycket explicit sekulära hållningen som samhället i stort har.

Den politiska aspekten får kritik av Per Landgren vilket kan tyckas märkligt. Det är bortom min förmåga att veta exakt hur genomtänkt alla inlägg av Landgren är men genom debatten vill han gå bort från vetenskaplig debatt, då han menar att intelligent design/kreationism inte är en vetenskaplig teori och han vill även komma bort från den politiska aspekten. Motivet/motiven för Landgrens debatterande ter sig något diffust.

Ett mer internationellt perspektiv går även att se både i Jakob Lundgrens argumentation för att behålla svenska vetenskapen konkurrenskraftig samt att debattörer diskuterar domslut i USA. Domslut används av Per Mikael Nilsson (artikel 17) som ett tungt argument men bortförklaras helt av senare inlägg av Per Landgren som i en oväntat formulerat argument menar att Nilsson följer domsluten okritiskt likt en religiös urkund.

En av de få definitiva slutsatserna vi kan dra efter en analys av diskursen är att religion som idé och begrepp (ofta framfört i form av reaktion och handling) är en belastning och inte en styrka i formulerandet av argument i denna debatt.

För att återkoppla till den kritik som togs upp tidigare i detta arbete om bristerna i den kritiska diskursanalysen så kan vi fråga oss hur mycket kontroll debattörerna har över sitt språk? Risken kan givetvis vara att man läser in för mycket i deras val av ord och bruk av begrepp. Men å andra sidan kanske det även kan handla om mer undermedvetna strukturer som vittnar om hur de ser på religion eller vetenskap (i olika sammanhang) utanför den avgränsade diskursen som analyserades här.

Det sista inlägget i debatten var en stark kritik mot intelligent design och framför allt en stark kritik gentemot Per Landgren själv och hans retorik, något som kan ses som en slags seger för kritiker av intelligent design. Allt för mycket bör dock inte läsas in i detta, mer än att denna slutsats möjligen kan dras av alla de som läst artiklarna.

6. Personliga reflektioner

Efter att ha analyserat artiklarna med ett kritiskt diskursanalytiskt perspektiv förstår jag det som att debatten grundar sig i oenighet kring vad olika begrepp de facto betyder och innebär. Framtida debatter skulle antagligen underlättas och tvister möjligen redas ut om ord var klart definierade. Mot denna något utopiska önskan skulle man ju dock kunna invända att all debatt i förlängningen skulle dö ut. En teoretisk och praktisk omöjlighet.

Det råder ingen strid i debatten kring vad vetenskap är utan det jag tycker mig se att konflikten grundar sig i vad religion är och framför allt var gränsen mellan religion och vad som inte är religion går. Det blir en slags strid kring sekularitet. Sekularitet även som begrepp, dvs det existerar oenighet om vad begreppet innebär eller bör innebära.

Det hela blir något rörigt då Landgren uttrycker en vilja för debatten att inte ta sig an politiska dimensioner och även menar att intelligent design inte är en vetenskaplig teori eller försöker vara så. Per Landgren är givetvis inte representativ för hela rörelsen bakom intelligent design i Sverige. Men utifrån hans artiklar under 2012 kan man ställa sig en fråga. Vad är poängen med debatten från hans sida?

Debattörer av skilda övertygelser, ateister eller religiösa, försämrar alla debatten genom att argumentera, kanske inte medvetet, oärligt. De angriper inte alltid alla de argument som deras meningsmotståndare för fram utan undviker dem.

Jag fann det till en början märkligt att debattörer i vissa fall inte håller sig positivt till sådant som juridiska beslut eller peer review systemet. Då peer review tas med i argumentationen förbiser förespråkare för intelligent design detta och berör inte den sortens kritik. Att förhålla sig till juridiska beslut och att diskutera dem (kritiskt) är dock två olika ting, lika så att både respektera resultaten av ett peer review system och kritisera det samtidigt, för att kanske vara för uteslutande och avgränsande.

Religion och vetenskap går att se likt två vitt skilda kunskapssystem och det är tveksamt om dessa kan föras samman utan att kompromissa med varandra. Vetenskapen i sin moderna form skiljer sig så pass mycket från religion på sådant grundläggande vis att jag tror det omöjligt. De två kunskapssystemen tror jag enbart kan blomstra om de håller sig skilda från varandra.

Litteraturlista

Bergström, Göran & Boréus, Kristina. (2005). *Textens mening och makt*. Lund.

Dembski, William A. (2007) *The Design Revolution: Answering the Toughest Questions about Intelligent Design*. Downers Grove, Ill.

Forrest, Barbara & Gross, Paul R. (2004). *Creationism's Trojan horse: the wedge of intelligent design*. New York.

Gunther Axelsson, Maria. (2006) *Big Bang eller Varde Ljus?*. Stockholm.

Gärdeborn, Anders. (2007) *Intelligent skapelsetro : en naturvetare läser Första Moseboken : vetenskap och religion: biblisk skapelsetro, evolution, intelligent design*. Haninge.

Harrison, Peter. (2010). *The Cambridge Companion to Science and Religion (Cambridge Companions to Religion)*. New York

Hellspong, Lennart. (2012). *Metoder för brukstextsanalys*. Lund.

Lincoln, Bruce. (2003). *Holy Terrors – Thinking about Religion after September 11*. Chicago.

Neumann, Iver B. (2003). *Mening Materialet Makt*. Lund.

Numbers, Ronald L. (2009). *Galileo Goes to Jail and Other Myths about Science and Religion*. Cambridge, Mass.

Numbers, Ronald L. (2006). *The Creationists – From Scientific Creationism to Intelligent Design*. London.

Numbers, Ronald L., Peter Harrison, Michael H. Shank. (2011). *Wrestling with Nature: From Omens to Science*. Chicago.

Selander, Mats. (2012) *Gud och hans kritiker - en antologi om nyateismen*. Stockholm.

Wells, Jonathan. (2002) *Icons of Evolution: Science or Myth?: Why Much of What We Teach about Evolution is Wrong*. Washington, DC.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund.

Debattartiklar

Nr. 1 - "Docenter i medicin: Darwin måste få ifrågasättas" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2010/02/23/docenter-i-medicin-darwin-m-ste-f-ifr-gas-ttas>

Nr. 2 - "Kristen tankesmedja förvillar om utvecklingsläran" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2010/02/24/kristen-tankesmedja-f-rvillar-om-utvecklingsl-ran>

Nr. 3 - "Claphaminstitutets lögner om evolutionsteorin" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2010/02/24/claphaminstitutets-l-gner-om-evolutionsteorin>

Nr. 4 - "Visst får man ifrågasätta Darwin – men det gäller att ha på fötterna" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2010/02/24/visst-f-r-man-ifr-gas-tta-darwin-men-det-g-ller-att-ha-p-f-tterna>

Nr. 5 - "Till Darwins glädje: Bibeln och biologin bekräftar varandra" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2010/02/27/till-darwins-gl-dje-bibeln-och-biologin-bekr-ftar-varandra>

Nr. 6 - "Darwin måste få ifrågasättas: Svar till Patrik Lindefors" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2010/04/12/darwin-maste-fa-ifragasattas-svar-till-patrik-lindenfors>

Nr. 7 - "Vad tjänar Claphaminstitutet på att ljuga?" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2010/04/30/vad-tj-nar-claphaminstitutet-p-att-ljuga>

Nr. 8 - "Claphaminstitutets kreationistiska klavertramp" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2010/05/17/claphaminstitutets-kreationistiska-klavertramp>

Nr. 9 - "Historisk my att vetenskap och kristen tro stått i konflikt" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/02/historisk-myt-att-vetenskap-och-kristen-tro-st-tt-i-konflikt>

Nr. 10 - "Religion är väsensskilt från vetenskap" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/03/religion-r-v-sensskilt-fr-n-vetenskap>

Nr. 11 - "Därför är vetenskap och religion oförenliga" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/04/d-rf-r-r-vetenskap-och-religion-of-renliga>

Nr. 12 - "Kyrkan har tvingats acceptera vetenskapen då den fungerar" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/05/kyrkan-har-tvingats-acceptera-vetenskapen-d-den-fungerar>

Nr. 13 - "Kristen tro och vetenskap delar viktiga övertygelser" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/12/kristen-tro-och-vetenskap-delar-viktiga-vertygelser>

Nr. 14 - "Så skiljer sig religiös tro från vetenskap" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/05/14/s-skiljer-sig-religi-s-tro-fr-n-vetenskap>

Nr. 15 - "Kreationismen har ingen plats i skolan, KD!" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/04/kreationismen-har-ingen-plats-i-skolan-kd>

Nr. 16 - "Beklämmande missuppfattningar om Intelligent Design" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/05/bekl-mmande-missuppfattningar-om-intelligent-design>

Nr. 17 - "Intelligent Design är samma sak som kreationism" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/07/intelligent-design-r-samma-sak-som-kreationism>

Nr. 18 - "Vetenskap forskning och religiös tro måste hållas isär" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/07/vetenskaplig-forskning-och-religi-s-tro-m-ste-h-llas-is-r>

Nr. 19 - "Mina kritiker visar på beröringsskräcken för Intelligent Design" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/07/vetenskaplig-forskning-och-religi-s-tro-m-ste-h-llas-is-r>

Nr. 20 - "Intelligent Design är lika relevant som astrologi" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/10/intelligent-design-r-lika-relevant-som-astrologi>

Nr. 21 - "Kristdemokraterna organiserar kunskapsfientlighet" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/14/kristdemokraterna-organiserar-kunskapsfientlighet>

Nr. 22 - "Intelligent Design kan användas som en arbetshypotes" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/16/intelligent-design-kan-anv-ndas-som-en-arbetshypotes>

Nr. 23 - "Intelligent Design är inte en vetenskaplig arbetshypotes" - 2012-11-23 -

<http://www.newsmill.se/artikel/2012/07/17/intelligent-design-r-inte-en-vetenskaplig-arbetshypotes>